

I. Horvat

IGNAC HORVAT

ŠKOLNIK ZVONAR

DRAMA (IGROKAZ) U TRIH ČINIHZ
HRVATSKE PROŠLOSTI

V. KNJIGA HRVATSKOGA NAKLADNOGA DRUŠTVA
BEČ 1949

Tlorise za čine izradio je Franjo Kröpf, Stinjaki

Lica:

Štefan Ginić, školnik, 44 leta star
Roza, njegova žena, 40 let stara
Anka, njihova kći, 17 let
Mirko, njihov sin, 14 let
Jelica, njihova kći, 15 let
Ivan Perković, školnik
Pera Rastović, školnik
Gimeš, ciganski muž
Puri, ciganski muž
Joško, seljački sin

Žene:

Reza,
Luca,
Kate,
Agnje

Divojke:

Marica,
Julka,
Pavica,

Šekula, sudac selski

1. vijećnik (purgar)
2. vijećnik (purgar)

Vid Pivac, selski kovač

4 muži,

2 ditići,

Veva, žena iz Nadalje

Pave, krčmar

Sva prava pridržana

Tisak: Typographische Anstalt, Wien VII., Halbgasse 9

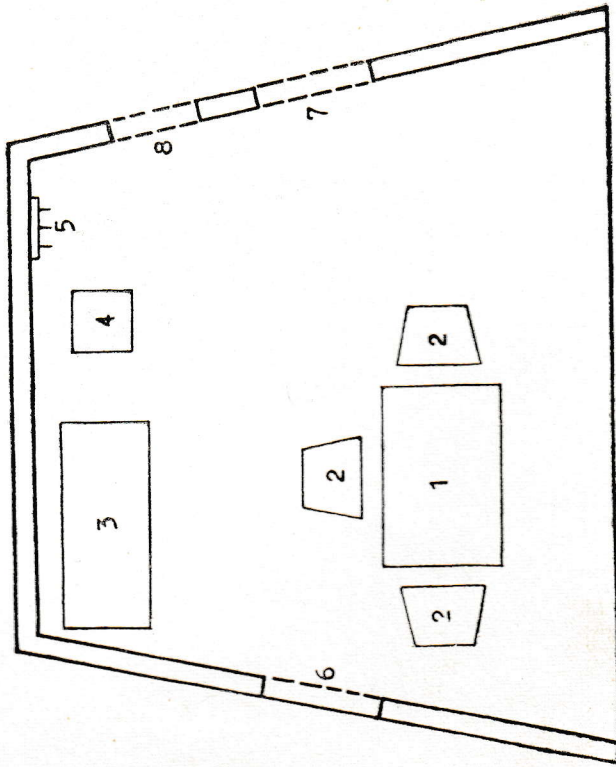
I. Čin

Vrime: 1857 u juniju

(Pozornica: Soba školnika Ginića, u sredini stol sa 3 stolci i različno pohištvo: propelo, kipi.)

1. prizor Ginić

Ginić: (visok muž, opravan po starohrvatsku, u črne ili modre hlače i prsluk od iste boje (farbe), prez špenzara, bela košulja s črnim širokim ovratnikom (kravatom), na nogah čizme. Sidi za stolom, u desnoj mu ruci gusinje pero, pred njim tenta i arak papira, na ki piše. Pak zastane, podboči rukom bradu i smira preda se. Nazadnje hiti pero na stol i naglo se digné od stola) E, vidim jur, da će se ova jačka danas već teško rodit. Kot da me je zizma ostavil dar pesničtva . . . Ča mi je nek? (Riblije si čelo) Štal sam nemer, da i pravim, velkim pesnikom ne ide drugače. Dogodi se, da katkada po cele tajedne ne napišu ni jedne pametne rečenice. Tomu zastoju velu oni „stvarelačka pauza“. Ali kad je pak opet zgrabi nadahnuće, onda ruka jedva da zmaže bilježi na papir, ča glava izmisi. . . . Ili će dojt danas znamda još kakovo nevrime, vihor? . . . Ar onda mi se uvek, jur par par uri unajper, nekako zamrači u glavi, a telo klone, da mi još i pero skoro spade iz ruke . . . E, kako bi se to moglo ravno danas dogodit, kad je ovako vedro, krasno sunčano vrime? Nemoguće! . . . Ali da čujem, ča sam dosad napisal! (Ide k stolu, zame papir u ruke i štije glasno):

- 1 = stol
- 2 = stolci
- 3 = ormar za knjige
- 4 = stolić
- 5 = višalo
- 6 = vrata
- 7 = ulaz na ulicu
- 8 = prozor

Da uživaš tvojih muk sad, — Ovde Višnjega prosi;
Ar od njega j' vse, ča j' tvoje, — Nek ljubav k njemu nosi.
Na to gleda Jezus s neba, — Je li verno ljubiš njega;
Je li moliš, vridno prosiš — Boga vsemogućega.

Nut, ovo je vse, ča sam danas eel dan zmogal. Kruto malo! Jedan jedini verzuš, a triba ih napisat još da i sedam-osam. (Hiti oči gori, ozbiljno.) Ah, Duh Sveti, ti Duh razuma, nadahni me! Mer ovo, ča danas pevam, tebi na dliku pevam!... I ona mora da bude lipša, neg mar ka jačka, ka se je dosad koč na orgulah zjačila. (Sede s pirom opet k stolu.) Ali bit će znam bolje, da ostavim ovaj posal na večer... (Sanjarski preda se govori.) Onda, kad zamukne ulična buka, a cvrčki si pred oblokom zasviraju; kad se stan i celo selo zaovije noćnim mrakom, samo zvezdice svituckaju i miגעu miljahno na nebu, tada zreraju obično najlipše i najskrovitije misli, misli diboke, ognjene, ke vazigaju srca na ljubav Božju... A takovu pesmu hoću da stvorim ja danas! (Zame opet pero da piše.)

2. prizor

Ginić, Roza

R o z a : (obličena po domaću, u staromodnu polgospodsku opravu, postane kod Ginićevoga stola, prekriži ruke na prsih i tako ga časak gleda; pak će krofko.) Stefe, Stefe, opet nek namačeš to pero. Pak danas jur celo mlo otpodne.

G i n i ć : Prosim te lipo, žena, neka me sada bluditi!

R o z a : Da, to je vsenek ta tvoja slavna rič, vadne i noći: „Dajte mi mira! Nekate me bluditi!“... Čim si to opet trapiš glavu?

G i n i ć : A jednu jačku moram složit. Na posvećenje erikve. I to još danas, razumiš me? Ar zutra će si jur dojt lipovački školnik po nju. A kod mene je uvek tako: Ča obećam, to i držim.

R o z a : (Sede.) Mogal bi ju i na večer napisat. Sad bi imali mi dva drugoga posla.

G i n i ć : Da na večer! To bih i ja najradje. Ali onda mi se more opet liktar dovolić s kokakovimi spisi i akti od kotara, pak je moja pesma opet va vodu spala.

R o z a : Pravoda!... Ti se uvek nek za druge mučiš, a za svoje ne hajaš.

G i n i ć : (Digne se od stola.) Roza, neka me opet krivo. Ti i sama dobro znaš, da se samo za vas trudim, za te pak za našu dčeu. Zbog vas sam zel tolike službe na se. Evo — ću ti i danas zbrojiti — ča sam vse moral nastat radi svoje obitelji: Učitelj, orguljaš, bilježnik, erikvenjak i zvonar, s jednom ričom: općinski sluga, ili kako bi to po djačku rekli: faktotum. A mimo vsega toga moram da budem i poljodelac, paor: orem, sijem, kosim i mlatim, a to vse samo zato, da pošteno oskrbim svoju dčeu. Je li mi to priznaješ, žena?

R o z a : Priznajem, Stefe... Ali kad si ti jur ionako najmućnij rabotnik va celom ovom našem selu, čemu da si onda još trapiš glavu i s ovimi jačkami ter verzušiti?

G i n i ć : Glej, to je opet tako: Jačke izmišljat, verzuše pisat, to nek on more, komu je od Bega dano. Vsaki nima toga talenta, niti med nami, školovanimi ljudi. A sveto Pismo veli, da ne smimo sviče staviti pod kabal, nego gori na svicnjak, da svitu ljudem... Pak onda, te pesme i jačkice su i meni samomu veliko veselje, duševno uživanje. Ali kako ću ja tebi, ženski, to rastumačiti?... Poslušni! Bud, kakova radost je to, kad majka po porodu zame svoje novorodjenče va svoje ruke i vidi, da je ono lipo, zdravo i čitovato. Nut, vidiš, nekakova takova ili spodobna blažena ćut nutarnjega zadovoljstva poplavi i moje srce svakoput, kad porodim jednu lipu pesmu... I zato te, žena, opet lipo prosim, ostavi me danas na miru, da svršim ovo, ča sam počel.

R o z a : Rado bih, ali ča će bit vani s senom? Ono bi se moralo još danas domom dovest!

G i n i ć : Bit će i zutra dan.

3. prizor

Ginić, Gimješ i Puri.

Gimješ i Puri: (Čiganski muži sridnje dobe, u pokrpa-
noj prateži, govoru ciganskim naglaskom, izgovarajući c
kot č, z kot ž. Otrpu vrata i rivaju jedan drugo-
ga nutar, konačno ipak dođu u sobu, postavu se blizu
vrat i poklonu dubokim naklonom, a krljače im u rukah.)
Dobar dan, kušnjem vam ruke, milostivni gospodine
školniče!

Ginić: (Zadubljen s početka u pisanje, čim je opazi sko-
či na noge pak će oštro) **Oho! Kako ste došli simo nutar?**
Marš van!

Gimješ: Prosim ponizno, lipi gospodine . . .

Ginić: Marš van, rekoh! I prvič: Krljače ostavit vani na
obločću. Drugič: Potuketat na vratih i stoprv kad čujete
rič „slobodno“, onda nutar. A tretič: Kad stupite va ližu,
onda se imate poklonit „Hvaljen budi . . .“ A sad alo
cuki i repete!

Gimješ i Puri: (Ošunjaju se opet van. Pak je čuti tu-
cauje.)

Ginić: Slobodno!

Gimješ i Puri: (Stupu nutra, jako ponizno): Hvaljen
budi Jezuš Kristuš!

Ginić: Na vse veke, amen . . . Tako, vidite, dojde krščan
krščanu va ližu, a osebujno gospodinu školniku. To si
zapameti! A sad da čujem, zač ste došli tako svetačno
obličeni pred lice svojega prepostavnoga! (Omiri oštrim
okom njihovu otršanu pratež.)

Gimješ: A prosim, presvitli gospodine školniče . . .

Ginić: Mene se ne titulira „presvitli“, samo gospodina
vitišpana.

Gimješ: Prosim, blagorodni gospodine školniče, nesrića
se je dogodila. (Suhne Purija u rebra.) Govori i ti!

Roz: Morebit, da je zutra jur prekasno. Onde zgora kod
Lančzara se brigi jako kadu. A to zlamenuje obično go-
dinu ili vihor.

Ginić: E, i oblaki koč-kada i vkanjuju. (Nervozno.) Sada
zaista nimam lazno, da mislim na takove poste.

Roz: A moráš da misliš! . . . Ar ne nek pri jačkah,
nego i va poljodelskih poslih ima terminov, ki se ne
smiju zamuditi, ar je zlo. Čemo reć, da dojde danas ve-
lika voda pak nam odnese seno, ono iz žilbe, ča čedu
nam onda u zimi kravice žerat? A kad one nimadu žerat,
nećedu nam mlika davat, i dica hte gladit.

Ginić: (Nasmije se.) Haha! Govoriš, kot on moj prija-
telj na Poljancih, školnik Grgo. Kad četnajst dan ne
curi, onda ta Gergo jur ide po stanu lamajuc rukami
ter podjedno zdvaja: „Dica, dica, ogladit čemo!“ A kad
se pak dá na godinu i dva dni pored pada, tada opet
jauče moj Grgo: „Dica, dica, zatopit čemo se!“ I tako
to ide čez celo leto. Zaman nij on speval onu turbobnu
pesmu za črnu mašu: „Žuka j česta Adamova“. Njemu
je žitak skroz žukak i prečzak. Vsejedno još nijedno
leto nij ogladil sa svojom drobnom dičicom, a da ih ima
kot makišća na grofovskoj tabli . . . Pak nije li rekal i
sam Spasitelj: „Nekate se previse skrbiti, ča čete jisti
i čim čete se opravljati?“

Roz: (Stane se.) Da, ali on je i to rekal: Ne skušavaj
Gospodina Boga tvoje! Ar ča je to drugo, nego sku-
šavat i dražit Boga, kad ovako pred godinom čučiš, ovde
va hiži, s perom va ruki. Ne da bi zgrabil za vile i grab-
lje . . . Ja zato idem!

Ginić: Poj nek, duša! Ja ti ne prigovaram. Neka ide s
tobom Anka pak sluga. Trimi čete se nek poberit s tim
vozićem. Doma ču vam i ja jur pomoć sklást. A onda
more dojt i općunski potop.

Roz: Otac, opet ti velim: Ne draži Boga! (Otiđe.)

Ginić: (Sede k stolu.) No hvala Bogu, opet sam sám.

Puri: Da, nesrića.

Ginić: Ča za nesriću?

Gimeš: Strašna nesrića.

Puri: Da, strašna nesrića.

Ginić: (Sede.) No, van jedneč s tom strašnom nesrićom! Pak jezík na kratki svezat, ar ću vam ga odrizat, vsa komu kus, ako mi dugo balilejate.

Gimeš: Reci ti! Ti si kum.

Puri: Ne, govori ti. Ti si otac!

Ginić: No, će bit, ili neće bit?

Gimeš: Milostivni gospodine školniče . . . Proštima-jte . . . umrl mi je dićak, on lipi moj Pišta. (Zaplače na-glas.) Ojjoj!

Puri: Umrl, bome. Nek najednoč je protegnul negicee, kot žaba, i kraj je bil, va jednoj sekundi. (Zaplače.) A ja sam mu kum.

Ginić: Ter to je ta tvoja strašna nesrića, Gimeš? A re- cider, koliko dice spava kod tebe u zapečku, onako vse skupa?

Gimeš: Vse skupa, pitate? . . . Ja ih bome još nisam prebrojil. Ali ako mi vi pomorete, milostivni gospo-dine . . .

Ginić: Brojimo tako! Koliko si ih imal s prvom ženom?

Gimeš: Šarom? Ovoliko! (Kaže pet prstov desne ruke.)

Ginić: Dakle pet. A s drugom?

Gimeš: Selencom? Za jedno več, neg voliko. (Kaže pet prstov live ruke.)

Ginić: To je onda šest. Pet pak šest je jedinajst . . . A s ovom sadašnjom? Kako joj je ime?

Puri: Jalža, prosim ponizno, Jalža! Ona je moja sestra! Gimeš: A dosle nek troje, kušujem vam te bele ruke.

Ginić: To je vse skupa četmajst . . . A sad ću ti ča reć, ti stari kešebaka . . .

Gimeš: Slušam pokorno, milostivni gospodine školniče.

Ginić: Ne zdvajaj i ne toči več suzice iz tih krasnih črnih očiju za tim ditetom, ar ono je prošlo va nebo na gosti, da, na gosti, si me razumil? A kod tebe nij bilo več ni kaše za njega.

Gimeš: (Plačljivo.) Ali kad je ono bilo tako lipo i pre-lipo ditešće . . .

Puri: Da, stoprv dvi leta staro, a jur tako lipo črno i rudo, kot njegov stari tata.

Gimeš: Pak kako su mu ti pršćici stali na lijevoj rukici, bud kume? Kad bi vi to bili vidili, milostivni . . . Kot da jur sada na guslah prebira . . . Verujte mi, tužnomu ocu, gospodine školniče, to dite je bil Bog za primaša stvoril, za prvoga primaša va celoj varmedji.

Ginić: Ništ zato. Če guslat andjelom va nebu . . . A sad mi jednoč očitujite, zač ste došli k meni pak još i dvimi?

Gimeš: Da bi se zutra udostojali dojtji s milostivnim i prečasnim gospodinom duhovnim ocem ter bi to ditešće zakopali, kad se već nikako nekani od mrtvih goristat . . . Ali lipo zakopali! S spričanjem na dvoru. A gospodin duhovni otac da bi si svezali najper na belu košulju on lipi črljeni pantljin, koga si samo na najveće gode, kad prodikuju . . .

Puri: Da, tako smo mislili.

Ginić: I divno ste si izmislili u tih vaših rutavih glavah. Ali čujte, vi skromni potomci Kama, sina Noeovoga, to su vse računni prez krčmara. Ar pro primo (poprvič): pri pokopu diteta nima spričanja . . .

Gimeš: Ali molim ponizno, lipi naš gospodine školniče, to moje pokopno siroče je bilo tako ljubezno ditešće . . . Ono me je znalo tako slatko nazivat: Tata, tata! (Plače.)

Puri: (Gimešu.) Neka opet blejat kot tele spod krave! (Giniću.) Mi ćemo vam ta pokop duplo platit.

G i n i ć : (Nasmije se gromko.) Puri, sad si ubil vola! Ter tako! Vi ćete mi duplo platit. Haha! I to verovatno u zlatih, je li? Kakova velikodušnost! Kakovo „gabalirstvo“! Haha! . . . Samo mi prijete: Kada je zapravo kod vas, Ciganov, plaćni dan? Ar ja ga dosle još nisam doživl.

P u r i : (Uvredjeno.) Vi nam ne verujete, milostivni gospodine? To nas boli, jako boli.

G i n i ć : Neka mi se ovde pretvarat, ti stari kujon, nego mi odgovori: Koliko let je tomu, da sam ti mater zakopal?

P u r i : Toga ne znam, prosim ponizno. Ali pokle ste nam vi našu majku tako lipo spričali pod onom starom hruškom na dvoru, je ona sedamput evala.

G i n i ć : To je dakle sedam let. No vidiš, pak me još do danas nisi pital, ča si mi dužan za ta pokop.

P u r i : Prez zamire, dragi milostivni školniče, pak mi dva smo si kolege!

G i n i ć : Hoho! Kolege! Kakovi kolege, ti Indijanac?

P u r i : Da, oprostite, — — pravi kolege. Ar ja tučem pe cimballi, a vi po orguljah.

G i n i ć : No gte, ter po tom i ja pripadam vašoj bandi, je li? Hahaha! Ali si mi ti mudar, Puri, kot kakov turski hodža.

G i m e š : Mudar, velite, mislostivni gospodine? . . . Bedav je, bedav, ov moj kum, kotno ta potplat na vašoj čizmi. I prez obraza, kad se tako pomina s ovako visoko učeninim gospodinom. Neka ga devla nosi! Ali ja, ja imam poštenja va telu. I zato vam neću dužan ostati, ako i moje diteće tako lipo opravite va nebo, kot ste ovo njegovu majku.

G i n i ć : Oho! Stoprvi ti si on pravi. Reider, kako dugo mi jur nisi platil onih bižičarskih krajcarev, četrdeset vsako leto, ha?

G i m e š : Kušujem vam te svitle ranceš-čizme, blagorodni gospodine, ali zato sam vam vsako leto guslat na god sa svojom celom bandom.

G i n i ć : Da, istina je. Ali zato si opet dostal od mene vsakoput na dlan jedan dukat. Pak još punu šaku od mojih gostov. Ali na moje krajcare si vsejedno zabil.

G i m e š : Prosim ponizno, dragi milostivni gospodine, kad su mi vaši plemeniti gosti vse same dukate dillili i žute forinte. Ter ja bogme nisam imal srca, da je razminim.

G i n i ć : Bravo, Gimeš! Vidim, da i ti ne bi spal na glavu, kad b' te s krova doli potolaknul. I zato, ča ste obadva tako dohitljivi, pak ča ste mi jur tolikokrat razvedrili dušu svojimi guslami, ne marim: Pojt ču na ta pokop i spričat ču toga našega nesudjenoga mladoga primaša, — — a to po eigansku!

G i m e š i P u r i : (Otvoru široko usta u čudu.)

G i m e š : Po kakovu ste to rekli, milostivni gospodine?

G i n i ć : No, po vašu. Po eigansku!

P u r i : Kušujem vam ruke i noge, blagorodni milostivni gospodine, ali ne šalite se s nami?

G i n i ć : (Veselo.) Prez šale, Puri. Pak ča se jur nisam s tobom večkrat po vašu razgovaral?

P u r i : To je prava Božja istina, gospodine školniče! Ali spričat na našem jeziku, duše mi črne, toga još nij doživl vas eiganski svi! (Gimešu.) Skočl simo, kume, friško skočl, pak kašnimo ruke našemu lipomu, slatkomu gospodinu školniku.

G i m e š i P u r i : (Grabu za rukami Ginića, on se brani, obranja ruke za hrbat ili je diže u višak, oni skaču za njimi, pak mu je vsejedno ulovu i kušuju s glasnimi kušcl).

P u r i : A sad hajdi domom, kume, pak se razbižno po celoj varmedji, tvoji gori, a moji doli, ter pozovimo celo naše pokolenje na pokop! (Hitro odbižu.)

Ginić: (Gleda smihljajući za njimi pak opet otvori vrata, na ka su Gimeš i Puri otišli.) Čuha, kako ovde duši po ukadjenom! Moram i ki oblok otvorit. (Otvori i jedan oblok ter se šeće po hiži.) Ali kade su sada moje pobožne misli? Raznesli su je ti moji črni kolege . . . Hahaha! No, ništ zato. Bila je divna zabava. Pak, mer sunce još visoko stoji . . . Ali bome, ako mi i sada još ki nutra dojde, no toga ću nabost na železne vile i tako vanhitit!

4. prizor

Ginić, Perković, Rastović

Perković: (Vikne zvana nutar na otvoreni oblok.) Pak bi to isto učinil i s nami, ako ti nutardojdemo?

Ginić: (Radosno presenećen.) O, Perković, brate! Ako si to ti, onda ću još i pod razbušit, da te nutarpustim!

Perković: (Muž oko 50 let opravan u pratež od škure boje, po staroj hrvatskoj nošnji s hlačami i čizmami; vedro, veselo starče, dojde nutar.) Ne, na vrata je uvek sigurnije i laglje nego čez pod, haha! . . . A sad zdravo, Štefane! (Rukuju se.) I daj, da te po tolikih letih opet bratski zagrlim, ti zločesti uteklica, ti! . . . (Objamljuju se Ginićem srdačno i dugo.)

Rastović: (Muž oko 45 let, opravan kot i Perković, ili u pantalone, po novijoj varoškoj modi. Dok se Ginić i Perković grlu stupi nutra.) Servus, amice spektaklilis! . . . Evo i mene! . . . Čuješ, sused Perković, pusti ga jur jednoč, da mu i ja malo zmeždjim te neverne kosti!

Ginić: Ah, i ti si ovde, Rastović? Dobro došal, dragane moj!

Rastović: Jest! Kako ti oči kažu, i ja sam se jednoč poufal va vo tvoje zabentano gnjazdo, da vidim i konštatujem, je li rasteš u širinu ili u višinu, je li si se pomladil ili postaral, pokle si nismo gledali lica.

Perković: Da, sad der se najprvo postavi simo pred nas, da vidimo i ustanovimo, kako ti godi ov novi zrak i

nova voda! (Zgrabi Ginića za ramena, postavi ga preda se ter muštra od pete do glave pak će.) No, nisi se mnogo prominil. Još bi te i tvoja majka lako prepoznali, kad bi živili . . . Ali dajter tvoje oči! . . . Kot da za tračak ozbiljnije gledaš va svit . . . Hja, bud, velika dica, velike skrbi. Pak i jesen nam se jur sidje polako na glavu . . . Staramo, sedimo . . . Gledaj i nas dva: I mi nismo vsek nek ovako veseli živahni, kot danas, kad idemo iz samobotelskoga sajma, pak se ovde u blizini, u Grudišću — bud tako se nekako zove ov novi tvoj zavičaj? — pak se ovde najednoč namirimo na našega staroga, dragoga brajku, ki nas je pred petimi leti tako neverno ostavil u janku i plaču . . .

Ginić: (Smijujući.) No, no, ne izgledate mi tako, kot da vas je teška tuga žerala za manom. Već, ako su vam se vlaš i brki malo razreškali, a lica nabrazdala, to će bit od dobrega rujnoga vinca i neprosjavanih noćic usled pokvarenoga želuca, je li?

Perković: Pogodil si, brate, ali nek s polovice. Ar istina je, čim je človik starji, tim mu se bolje rači, naime vino, ne kaša, pak stoprv ako je ono s borištofske gore. Ali opet, i mi imamo svoje brige i križe, ki nam crtaju od leta do leta vse diblje i gušče jarke na obraz, ter čedu nas bome vreda moč slikati kot naregmane husarske džme.

Ginić: Haha! Ti si, Perkoviću moj, još uvek on stari nepopravljivi šaljvac kot i prije. Skoro sam ti nenavidan zato, i za toliko već me veseli vaš nenadjani pohod. Ar ate doneshi opet malo sunca va ovu moju neveselu vsakidnašnju . . . Nadijam se, da ćete ostat barem prik noći kod mene . . . Ali sedite se jur jednoč! Prosim! (Sedu se.)

Rastović: Nemoguće, dragi Štefe, da ostanemo. Pak i nam znaš, kako je to s nami selskimi školniki. Zutra je jačena maša, onda škola, etcetera. A prije toga triba još blago nakrmit, koč-kada još rano pred mašom kakov potat opravit na polju ili senokoši i tako dalje.

P e r k o v i ć : Da, mi smo skočili danas k tebi samo, da te opet jednoč vidimo ter se nauživamo tvojega milozvučnoga muškoga glasa, pak — zbog još jednoga velikoga posla, da, zbog jako važnoga, ali i dičnoga posla.

G i n i ć : Ejha, skoro sam znatiželjan nastal! Ter ča bi to bil za velik posal?

P e r k o v i ć : A da nam dojdeš letos našu erikvenu patronu, svetu Anu dičit, ar ti to razumiš najlpše, izmed nas vslih. I naši ljudi su jur vsi puni želje, da te opet vidu i čuju . . . A po Božjoj službi — mer znaš kako je htilo uvek bit — onda smo med sobom, tovaruši i susedi. Pak ćemo si spraznit putače i srca, a bit će va njih puno vesega. A nazadnje, ako budeš htil, ćemo si tuć i po škornjah, onako bečarski-hajdučki, kot kad smo još mladi bili. Hoćeš li?

G i n i ć : Evo mi ruke! (Pruži ruku Perkoviću.) Pak rado! . . . I ženu ću sobom zet. Neka se nagleda opet svojega rođenoga kraja.

R a s t o v i ć : Da, glej, tvoja žena, Roza. Kade je ona?

G i n i ć : Odvezla se j' s slugom po seno; ali sada more bit jur i doma. (Viče van na druga vrata, ka su prema veži.) He, Roza! Je si li na veži? Dojdi veljek nutar! I vina donesi! . . . Gosti su nam došli!

R a s t o v i ć : No, to je i meni osebujno drago, da si se obećal susedu Perkoviću na Anine. Ar znaš, Štefe, ti slišiš med nas. Mi te ne moremo zaboravit, i teško nam je, da si se onda spuknul iz našega okruga. Zato ćemo gledat, da na tvoj dan budu vsi stari drugi skupa. Ali bit će i novih obrazov. No vsi su vrli i zgodni ljudi, a i dobri Hrvati.

G i n i ć : To me iskreno veseli. Malo nas je Hrvatov ter moramo skupadržat, i narodnu ćut ne zatajat. Pak i zač bi! Nismo li mi takaj jedna kita onoga divnoga stabla, onoga junačkoga hrasta, na kom su zrasli Zrinski i Juri-

šići i mnogi drugi muži, proslavljeni od celoga kršćanskoga svita kot viteži ili pesniki, kakov je na primer naš Preradović! . . . A naš jezik! Nije li on lipši i miloglasniji od vsakoga drugoga, ki se ovde naokolo govori. Samo nam se mora još narodit on pesnik, ki će nam okrit vsu njegovu krasotu i bogatstvo! . . . Pak i sam ov naš narod! Pošten je, od pete do glave, i dobar kot landa kruha.

P e r k o v i ć : Slažem se s tobom, brate! . . . Samo znaš, ča si to rekal o dobroti naših ljudi, pazi, da se ne prevariš. Da ti ta landa kruha koč ne prosede . . .

5. p r i z o r

Ginić, Perković, Rastović, Roza.

R o z a : (Otpre vratu, u ruki joj pločica za serviranje [tacl] s bocom vina i 3 čaše. Kad zagleda goste, ostane veselo iznenadjena na vratih pak krükne uzbudjena.) Ah! Je isti na, ča vidim? Ili mi se nek sanja? Naši dragi susedi!

P e r k o v i ć : Jest, školnikovica! Vaši oči vas ne vkanjuju! (On i Rastović se stanu.) Pred vami stoju dva živi ljudi, iz kosti i mesa, a ne duhi iz šuševske draške. A i ime nam je staro: Ja sam Ivan Perković, a ovo Pera Rastović de genere (iz pokolenja) Hrastoviće.

R o z a : O, kakovo radosno presenečenje! (Ide do stola, kade položi vino i rukuje se s gosti.)

R a s t o v i ć : Zdravi bili, školnikovica Roza!

P e r k o v i ć : (Nakloni se duboko do Rozine ruke.) Sluga pokoran! Ljubim ruke, lipa žena našega slavnoga pesnika!

R o z a : Ah, nek nekate me sprokšit s vašimi kompliment, dragi sused! Pak kako ste našli k nam, po tako dugom vrtnenu? (Vsi postadaju.)

P e r k o v i ć : A znate, bili smo Samboteli na sajmi. Ja sam prodal kravicu s užem, a ovo Rastović je kupil uže

prez — kravice. To jest: uže na veliki zvon. Ar kako on vse nek trza kad zveni, vsako leto otkine najmanje po jedno uže, na jad selske prepostavnosti. A ja mu vajedno govorim: Neka tako drmat, neg ovako lipo, lagano (Kaže): doli-gori, gori-doli . . . (Vsi se smiju.)

R o z a : (Natoči mužem čaše.) Ali prosim, napite se najprije, na vaše i naše zdravlje. Pak i na naše staro preteľstvo . . .

P e r k o v i ć : Ko se nikad neće zahrđjavit! Prosit, gospa Roza! Živili, stari dićaki! (Muži si tuknu i piju.)

R o z a : A sad van s novinami! . . . Kad ste bili zadnji put va mojem rodnom mestu, i kako su ti moji doma?

P e r k o v i ć : Bil sam to nezđavno, a jus na molitveni dan, i vsi su zdravi i živi, nek . . . nek kočke jako erkaju.

R o z a : (Nasmije se.) No, hvala Bogu, da nek nij ča gorjega!

P e r k o v i ć : A je! Ima i ča gorjega. Naime, da je vaš Štefe prošal odanle. Ar sada ide onde opet vse poprik i naprik: Va općinskoj pisarnici, va školi, va krčmi, med muži i ženami, a stoprv na koruši! . . . Ha-je — — — Kot velim, vse je prevrnuto . . . Fali im Štefi — na mudra glava i njegova tvrda šaka.

G i n i ć : Ivane, ti po svojem običaju opet natecnjuješ moju vridnost.

P e r k o v i ć : Evo mi ruke na sreću: Vse, ča ti kažem, čul sam jur stoput od samih ljudi. Jako žaluju za tobom, još i danas.

R a s t o v i ć : A kako su vaša dica, Roza? Je li su jur ča zrasla? Bud, sedmero ih imate?

R o z a : Da, dobro se znate spomenut. Sedmero je ih. Pak da je li su zrasla? Bome zrasla! I nadrasla nas. Dvi najstarije divojke smo jur oskrbili. A dva sliđnji dićaki su va učnji.

P e r k o v i ć : Ter ste jur dvi divojke odali? Gle, gle! Onda ste imali veliku, neobičnu sriću!

R o z a : Kako to mislite, sused Perković?

P e r k o v i ć : No, ča niste još čuli, ča naši ljudi velu? Čuvaj se pastirskih krav pak školnikovih kćeri! . . .

R o z a : (Nasmije se i zagrozi prstom Perkoviću.)

G i n i ć : Da! A znaš li ti, stari mudrijaš, zač tako velu?

P e r k o v i ć : (Posrbi se na glavi.) Hm . . . Valjda zato, ča su prokšive.

G i n i ć : Prokšive da, ako je prokšivo odgoju. Ali va mojem stanu vlada oštra regula.

P e r k o v i ć : Znam ja to, brate! I zato, da me Bog sačuva, da se još jednoč narodim na vi svit, i da budem tvoj sin! (Smiju se.)

R o z a : Verujte, sused, došt smo se namučili s mužem, i došt si otkidali od zub, dokle smo to dvoje mogli va red postaviti . . . A kako ćemo još s ostalom peterom dicom, to sam Višnji zna.

P e r k o v i ć : Nimajte straha, školnikovica! Ja poznam već školnikov, kade sidi po jedinajstero i trinajstero za stolom uz mlikovu supu . . . I još se otuču! Još dorastu, da pak zapunu vsu zemlju, kot nekada sini Abrahamovi. (Digne času.) No, neka je Gospodin Bog živi i blagoslovi, tu vašu vrlu dićetu! (Muži piju.)

R o z a : Bog daj! . . . I lipo hvala, dragi susedi na pohodu . . . Ar ja sad moram opet pojt, ne zamirite mi, na posal. Ali vi nek ostante još s Štefom. Godit će njegovoj duši, ako ga mrvu razvedrite . . . On je sada večkrat jako zamišljen . . . No s Bogom! (Rukuje se s gosti.)

R a s t o v i ć : S Bogom, školnikovica!

Perković: S Bogom, i do vidjenja na Anine! . . . Hej, onda ću vas opet jednoč zvrucat!

Rozal: Na Anine, velite? Ako i Štefe hoće, drage volje! (Otiđe.)

6. prizor

Ginić, Perković, Rastović

Perković: A sada simo, pred narodni sud, Štefane! Daj račun: Ča pišeš? I koliko novih jačak si speval, po-kle smo te zadnji put čuli?

Ginić: Nisam mnogo. I ke sam, to su vse samo crikvene, nediljne. Ali šaljive mi već ne idu. Kot da je pukla va meni ta žica.

Perković: Škoda, škoda! Kako zgodne su bile one tvoje šalice. Kako je narod još vsenke rado peva. Nij zabave, nij svadbe, a da si stari i mladi ne zajaču one „Kako se vino s mesom kara“ ili onu od zeca. Valjda si ju jur i pozabil! Hajdi, da si ju zapevamo! (Počne jačit a ostali za njim Jačku od zeca. Vidi u prilogu!)

Perković: (Kad si otpjevaju nekoliko kitic.) I tako dalje! . . . No, vidim, da naš pesnik vsejedno ne zabravlja svojih jačak . . . Ali je li znaš i onu drugu?

Ginić: Ku misliš?

Perković: No onu, ku si bil speval na Milkinom piru, kad ti se j' bilo črljeno vino s šunkom va želucu svadjabo.

Ginić: Haha! No, čuj tako! (Zajači pesmu Vino se s mesom kara, ostali s njim. Vidi u prilogu!)

Perković: (Po jački.) Ali čuha terentete, skoro mi je izmaklo: Znaš li, Štefane, ča je naš dobri, krotki Grgo stvoril?

Ginić: Ki Grgo?

Perković: Ki Grgo! Mer je nek jedan Grgo na celom ovom hrvatskom svitu. On Grgo Poljanac.

Ginić: Pak ča?

Perković: A veliko zlo, strašno veliko zlo, po me pak po te.

Ginić: Kakovo?

Perković: Slušaj, Štefe, pak plači i jauči! (Plaćljivo.) Opeval je on naš nesriča kiritof, kad smo se ono mi dva va škuri domom vozili i va jarak prefrknuli. Ti si si noge skrenul, a ja livu ruku potrl.

Ginić: Ter to je ta njegov veliki grih? (Smije se.)

Perković: Bome grih! Ča ne razumiš? Znaš li, da se sada ta naša nesriča jači po svih naših gajih, zgora i zdo-la Šoprona, i ljudi se nek tresu od smija. A moja stara, vsakoput, kad ju čuje, hajdi nala me: „Čuješ, požrnjak — veli — sad su ti postavili grobni kamen s tako dčnim natpisom, koga neće nijedna godina ziprat.“ . . . I istina je, Štefe, mi dva smo s tom jačkom ovekovečeni za vsa vrimenta, doklegod se bude ovde hrvatski govorilo . . .

Ginić: No, ja još nisam čul ovde te jačke! Dajteder, zapevajte ju!

Perković: E, bolje ne. Ar znaš, to ti je dužicka litanija, duža još neg ona na Veliku sobotu, ter bi i sunce zašlo, dok bi joj na kraj došal. A danas računa ovde kod tebe vsaka minuta za uru. Ali na Anine, onda čemo ti ju vsi skupa. Pak pucaj od jada ili od smija, kako te bude volja.

Ginić: No, ja se je ne bojim. Naš Grgo je blaga duša kot janje. On ne vrijedja ljude, ni kad govori ni kad peva . . . Ča je tebi zaistinu tako legla na srce ta pesma?

Perković: E, vraga! Da ti pravo kažem, ja sam još i gzdav na nju. Ar kad ja, Ivan Perković, jednoč umrem, znam da će jur prvi vetar, ki propuhne nad mojim gro-

bom, istrtr vse trage i slede za manom na ovoj zemaljskoj kuglji; moje ime će se zgovarat odsle samo va ovoj pesmi, i to na jedan dušak s našim velikim pesnikom, Štefanom Ginićem! (Gizdi se.)

Rastović: Ali sada bih te i ja malo zadil za kuk (podražil), bratane moj!

Ginić: No!

Rastović: Poznaš li onu pesmu o hrvatski školniki?

Ginić: Čul sam ju. Vrlo je priprosta i grdna. Ki je tu ispeval, to nij bil pesnik, nit obični šaljivac, nego nazlobnjak, bezobraznik.

Rastović: Pak zač si onda dopustil, da ju on dragi naš prijatelj i hrvatski učenjak, Fran Kurelac, zapiše, a to ravno u tom selu, kade si ti bil onda školnik.

Ginić: Je to istina?

Rastović: Da! Ja sam ju vidil kod njega. I on ju je ponesal sobom u Zagreb, da te pesme vse skupa štampa.

Ginić: To bi bila velika pogriška, a izvan toga i kriva, neistinita slika nas svih pred dojdućimi pokolenj. A ča se tiče osebužno Svidrića i Galovića, oni bi se obrnuli va grobu od jada.

Perković: Tako je! I zato, ako se ta rugalica tiska, ja ću tužit Kurelca, a mar kako bil on meni drag, pred zagrebačkim nadbiškupom! Bogme ću! . . . Ali sada, dragi Rastoviću, skočimo lagano na noge junačke, podbrusimo pete, a ti svoje uže za vrat, pak hajdi po brigu doli va tu lipu našu dolinu! (Digne se, i Rastović.)

Rastović: Pravo imaš! Idemo, ar i sunce jur zapadje . . . Pak i ova sparina! Nekako se ćutim težak i mlahav! Bit će godine. Morebit, da nas još na putu dostigne.

Perković: E, ča po tom! Mer je vsake pol ure jedno selo na cesti, va vsakom selu jedna oštarija, a va svakoj

oštariji dobroga vinca. Ter ćemo se jur dotepst domom, bude kad bude. Ako nam novac ne dosiže, lako i onda. Evo tvoje turmeno uže pak ćemo je založit . . . A ti, Štefane, da ne zaboraviš na Anine!

Ginić: Neću, braci moji! No ispite vaše čaše, na diknu svetoga Ivana! Živili! (Vsi ispiju.)

Perković i Rastović: (Rukuje se Ginićem) S Bogom, Štefane! Ništ zamirit!

Ginić: S Bogom, dok se opet vidimo! I srićan put! Po zdravite mi dosle moje drage selo i vse prijatelje! (Otp prati je van pak zatvori vrata.)

7. prizor

Ginić

Ginić: (Ide po sobi gori-doli zamišljen i tužan.) Otišli su . . . dragi, mili drugi moje vedre, blažene mladosti . . . Vsejedno je nek prvo gnjazdo najljipše i najteplije . . . (Sede i zdahne.) Ča ću nek početi sada s ovimi slatkimi spominki, ke su ta dvoja draga lica oživila va meni? . . . Sree će mi se skoro zagušit va njih . . . (Sidje, licem obrnut prema publici, desnim laktom podbočen na stol peva tihamo nujno Preradovićevu pesmu: „Tko je, sree, u te dirnul. Vidi u prilogu.)

8. prizor

Ginić, Anka

Anka: (Opravna u divojačku narodnu nošnju, gologlava s kosami, otpre vrata i kad čuje oca nujno pevat, postane med podboji vrat, za časak se gane na prstih ter ide tiho ocu za hrbat, pak kad je on prestal pevat, zatisne mu oči obadvimi rukami.)

Ginić: (Oslobodi si oči i ne puštajući Ankinih ruk stane se i obrne prema njoj, radnosno.) Ah, to si ti, sunce moje

zlato? (Zame joj obraz med obadvi ruke, šaljivo.) Kako si mi dobro došla, ravno sada, Ančice moja! Skoro sam se zatopil! . . . A ti si me spasila! (Opet sede, Anka pred njim stoji, kašnje sede.)

Anka: (Stoji pred ocem, kasnije sede, vedrim ditišnjim licem.) Kako zatopili? Kade? Ovdje nij Dunaja nit morja dibokoga.

Ginić: Zatopal sam se va tugi za mojimi starimi tovaruši, ki su otišli . . .

Anka: (Plaçljivo-šaljivo.) Da, a mene niste zvali nutar. I ja bih bila rado vidila gospodina Perkovića. Oni su se vsenek znali tako veselo našalit s manom, a i cukora su mi htili suknut va žep.

Ginić: No, danas su bile njegove ruke prazne . . . Ili je zaboravil na te, mala moja . . . Ali njegovo srce, to zlatno Perkovićevo srce, ono je bilo prepuno. Ter smo se razgovarali, a još i pevali. Ali to nij bil razgovor za ova-ko mlade divojčice . . . A ti, najdraža moja, ča si stvarala cel dan?

Anka: A pisala sam. I otpisala, celu „Hižu zlatu“. Da, gotova sam, mili oče. I sada sam si došla po plaću.

Ginić: Da bome, po plaću. Ali čim ću te nek sada hitro nagradit za tvoju marljivost? Hm, hm . . . Češ li zlatu jabuku na belu rukiću, ili črljene čizmice na tanke nogice?

Anka: Nit zlatu jabuku na belu rukiću, nit črljene čizmice na tanke nogice — rekla je kraljevska kći svojemu ocu va povidajki, — — nego — —

Ginić: Nego . . . lipoga junaka na moje srdašec. Je li tako?

Anka: (Ne odgovara ništa, nego upre oči na tla ter se sramežljivo igra s kuklijom (fertukom).)

Ginić: No, zač ne odgovaraš? . . . Onda znam da sam pogodil.

Anka: Niste pogodili zizma, oče . . . Samo, . . . nešto ću vas pitat.

Ginić: Pitaj, mala moja.

Anka: (Jako sramežljivo, s doli uprtimi očima.) Znate vi još onoga . . . onoga . . . Klarinoga Jošku?

Ginić: Haha! Pak on je još nezdavno va svetačnu školu hodil; onde va zadnjem škamlju je sidil, prvi na livo. A sada hođi na koruš med ditiće.

Anka: Pak ga još niste morali koč sulicom po glavi?

Ginić: Ča se znam spomenut, još ne. Čini mi se, da je vrlil ditić.

Anka: (Naglo, ognjeno.) No, bud da je vrlil?

Ginić: Oho, Ančice moja! . . . Boj' se, boj' se, da se i tebi jako svidja, a? . . . Pak zač?

Anka: (Opet se sramežljivo krajobrne i muči.)

Ginić: Gle, gle! Opet mi ne zna odgovorit.

Anka: (Tihano, prekidano.) Kad zna lipe, jako lipe . . . štorice povidat.

Ginić: (Veselo zagroboće.) Hahaha! Štorice povidat! Kake štorice?

Anka: A ča se tako va selu goda i poviđa.

Ginić: Tako, tako . . . A drugo ništ ne zna, ta Klarin Joško, he? Recimo ovakovim divojčicam pod mige kukujeat . . .

Anka: . . . Da jednoč mi je pogledal va oči.

Ginić: Nek jednoč? Pak ča je štal va njih ta tvoje zvdar?

A n k a : A da imam . . . modre oči. To da znači — do-
brotu.

G i n i ć : (Veselo.) O sankta simplicitas!

A n k a : Ča ste to sada rekli po djačku, dragi oče?

G i n i ć : A da si ti, dušica moja, veliko i slatko dite! Hvala Bogu! (Vani prvi put zagrm, obadva se malo prenu i gledaju prema vratu. Grmljavina se imitira plehenom pločom ili velikim bugnjem.) No, ništ zato. To je nek malo zagrmilo . . . Ali recider, Ančice, kako smo mi danas uopće došli na toga Klarinoga Jošku?

A n k a : (Tiho, sramom.) Kad sam vas kanila prosit, mili oče, je li smi on večeras dojt k nam.

G i n i ć : Štorice zmikat, je li? Habaha! Ali dušica moja, kod mene se nahaja već štorie va malom žepu, nego kod toga Klarinoga Joške va trih vričah. Ča ču se ja od njega naučit?

A n k a : Mer on ne bi došal nutar va hižu, k vam, nego . . .

G i n i ć : Aha! Nego?

A n k a : Pred vežna vrata na klup.

G i n i ć : Ter nek pred vežna vrata na klup . . . Vidiš ga, vidiš, kako je ta Joško skroman! . . . Onde će tebi povidat, ča se j' va selu godalo . . . No, ne marim, mala moja. Neka tako dojde ta Klarin Joško. Ali vežna vrata vsejedno ostavite otprto, da majka čuje, ako se tomu Joški pri štoricah koč onako malo zareče . . .

A n k a : (Vsa blažena.) Hvalim vam, oče. (Zagrm, jače.)

G i n i ć : (Zame Ankinu glavu med svoje ruke pak će joj ozbiljno.) Slušaj, kćerčica moja: Ti si bila dosad uvek sunce mojega života. Pazi, da ti tvoje čisto i vedro divojačko čelo nikada ne zamračí grih. Ar onda će se i va mojoj duši zaškurit . . . A sad poj, pak pomozí materi!

A n k a : Hoću, slatki oče! (Zgrabi očevu ruku i pretisne na svoje desno lice, oca miljahno pogleda pak veselo otrči van.)

G i n i ć : (Sede opet k stolu, da će pisat, ali u to strašno zagrm, a vani počne praskat. On skoči na noge, poslušá pak potrči k višalu, da ugrabi krljaču, ali već ne dospene.)

9. prizor

G i n i ć, Roza

R o z a : (Razbuši vrata i doteče vsa zasopljena nutar, a ruke digne kot na molitvu.) Otac, tuča! . . . Strašna tuča! . . . Bože, smiluj nam se! . . . A ti nisi još križal! . . . Biži, čagod moreš!

G i n i ć : (Uzrujan.) Idem, idem! Premda je jur kasno! Obadva potrču van, Ginić gologlav. Vani je čuti klenkanje zvona ili zvonov, pri čem polako pada

zastor.

II. Čin

Vrime: jedan dan kasnije

(Pozornica: Selska ulica, s desna i s liva vrata. U pozadini školnikov stan s dvimi obloki, i po mogućnosti s jednim vratima. Pred stanom duža klupčica.)

1. prizor

Žene, divojke

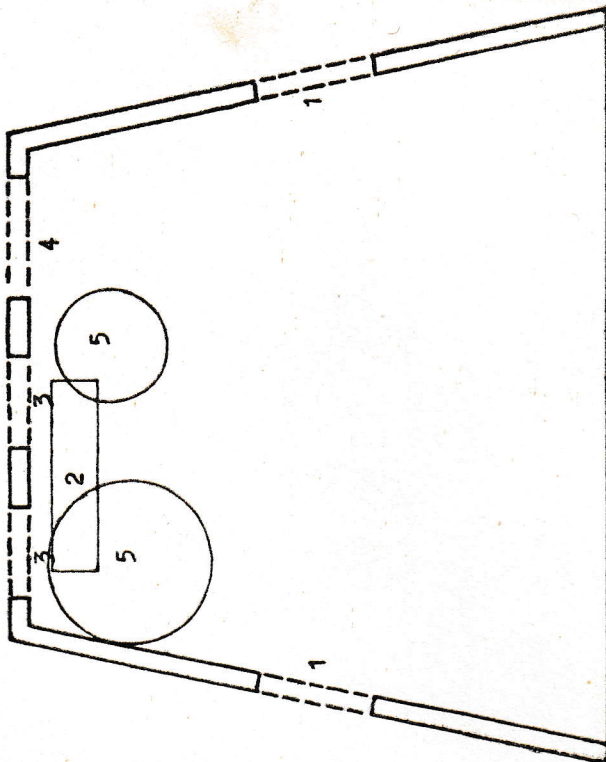
Reza, Kate, Agnje: (Stoju na livo u čoporu, opravne u starohrvatsku vsakidanju nošnju, rupcem na glavi.)

Marića, Julka, Pavica: (Stoju na desno čineći drugi čopor, opravne u starohrvatsku narodnu divojačku nošnju, prez rupca na glavi. Kad se zastor dignu, one se međ sobom tiho razgovaraju.)

Reza: (Tare si kukljinom oči.) **O,** kako nas je **Bog** opet strašno pohodio! . . . Nam je vse, ali vse kraj . . . Nek na Dielelih nam stoji još jedna pšenica . . . Ono drugo je vse potučeno do tal . . . Marijažof, ča ćedu nek naša dica ovu zimu jíst? Ah! (Plače.)

Divojke, Marića, Julka, Pavica (približu se žen-skomu jatvu i poslušaju.)

Kate: (Zdihavajuć.) **I** mi nismo bolje prošli, duša . . . Ravnio tude je brizgala najče, kude imamo žito, ter nam nij ostalo nit batva — veli ta naš . . . Čer po tući je bil veljek vani pak je vse polje vidil i rekal, da je pol hatara vse jedna strašna golota . . . Donesal je sobom još i jednoga ubitoga zeca domom . . .

1 = ulična vrata
2 = klup
3 = prozor

4 = vrata u školu
5 = stabilje (breze, ili jele)

A g n j e : (Takaj s kukljinom na očima.) Da, toga još ni najstariji ljudi ne pametu, ča je čer bilo za tuču. Zvirje i ptice da su nek onako ležale po laptih simo-tamo kot po onom općinskom potopu.

K a t e : Povidaju, da je i vrdira (lugara) skoro ubilo va gori; jedva-jedva da si je mogal glavu spasit pod jednim pčelnjakom.

R e z a : A našega svaka, Peru, je skoro strelja ubila s kojni skupa. Kot je bižal s polja domom, na kolih s luceronom, prasnula je par korakov od njega ravno va Jurkine križice . . . I oni su se veljek važgali.

K a t e : I to još! . . . A Petkinoga slugu da je skoro voda odnesla, kad je kamij prik potoka. No, još nekako da se je dospil ulovit za jednu vrbu ter se j' zvlukal van.

A g n j e : Da, ča nij tuča potukla, to je voda značila. I nam je odnesla vse seno iz draške . . . Bože moj, s čim ćemo nek ovo leto naše blago prekrmit? Ar i brgunda, kukerica, krumpljini, to je vse poraščihano . . . No, hvala Bogu, ne po celom hataru, ar bi vsi, kot smo, ogladili. Ova-ko ćemo si vsejedno moć jedni drugim pomoć.

R e z a : Aj, duša, kad se va druge ljude malo moreš zaufat. Vsaki nek grabi za se, na se i poda se . . . A za bliznjega ne haja; niti za vlašćega brata.

A g n j e : Zato nas je Bog i kaštigal. Ar i ovo čerašnje, ova tuča ništ nij drugo, nego kaštiga Božja.

2. p r i z o r

Bivše pak Luca

L u c a : (Kod poslednjih Agnjimih riči doteče nutar ter će bijesno.) Ča to babunjate ter krivite Boga? . . . Ne on nam je ovu tuču poslal! Nego znate, gdo je ovde kriv? . . . Ne znate? . . . No, ču vam ja povidat! . . . A nigdo drugi, nego naš školnik!

R e z a, A g n j e, K a t e (prestrašeno koraknu najzad, pri čem se strašljivo ogledaju na školnikov stan.)

M a r i c a, J u l k a i P a v i c a (počnu škuro i negodovanjem gledat u Lucu.)

L u c a : (Jednako bijesno.) Da, nigdo drugi, neg sam školnik! (Obrne se k školnikovomu stanu i tako nastavi grozeći se šakom): Zač nij za dobe zvonil na vrime, ha? Zač ga plaćamo, kad ne zna, ča mu je dužnost, ha? . . . Jur je tuča zdavno šopatala, kad je stoprv počel križat . . . A sad je vse kraj! . . . Vsa naša muka kod vraga! . . . Zbog njega! . . . Da, još jednoć ču reć — neka i en čuje, tote nutri — nek zbog njega! (Zableji u kukljin.)

M a r i c a : Ali nekaté ih tako krivo, teta Luca! . . . Oni još nikada nisu zamudili ni jedan zvon i ni jednu mašu, to zna vse selo . . . Čer je ta tuča preveć naglo došla ter već nisu dospili . . .

L u c a : Ča nij dospil! A ča nij prije parput mravno zagrmilo, ha? To ga je samo nebo upomenjivalo na nesreću. Ali on nij poslušal na zlamenja.

J u l k a : Pak onda, je li ti zvoni zaistinu znadu razignat oblake?

L u c a : Oho!

P a v i c a : Da, Kisećani vaječno striljaju va oblake s mežari, kad se približava nevrime, i još im je većkrat potukla tuča vse vinograde . . .

M a r i c a : No, vidite! Ter ča hte zvoni, kad mežari ništ ne moru? A ti štuki vsejedno nek više dosižu, neg glas zvonov.

L u c a : Gle, gle, vi zeleni kljuni! . . . A odakle vam ta nova mudrost?

J u l k a : A va školi smo se tako učili. Ne da zvoni prognađu tuču — su nas učili — nego sveta svića, ku nažegemo pred Marijom pak molitva . . . A ste si vi, teta Luca, našgali čer sviću, kad je zagrmilo, i ste molili?

L u c a : To tebi ništ sputa ne ide, kad ja molim . . . Neg to te pitam: Ki se segura tako s nogami gazit ono, ča su

naši stari oci vsenek verovali? Ki vas uči takovu krivu veru, da zvoni ne razignaju oblake?

P a v i c a : To stoji va naših školskih knjigah . . . I oni, naš gospodin školnik su rekli, ako kanite znat . . . Oni vsejedno zvonu, ali nek zato, da ljude upomenu na molitvu.

L u c a : Ter tako?! . . . No onda ja već neću svoje dice va školu slat, va takovu bolvansku školu, k takovomu školniku nevernjaku! . . . Ili bolje: On mora iz škole van! . . . Da, van s njim!

J u l k a : To ne zavisi od žen, teta Luce. To hte muži odredit, ki će va školi učit.

L u c a : (Zagrohóce podrugljivo, žučljivo.) Hahaha! ča se ti razumiš va muže, ti čerašnji zečko, ti! . . . Muži ono činu, ča im žene zapovu! Si me razumila. Ja sam jur vrgla mojemu mužu mušicu (strugavku) va uho, i on sada jur bizi po selu kot zmanen ter trubi na vse strani, ča sam mu ja naručila. Hahaha! . . .

R e z a : Ali čuješ, Luce, to je vsejedno velika grihota, ča ti nameravaš.

L u c a : Kakova grihota! A to nij grih, kad nam zbog nje-govoga zamudjenja vas hatar tuča potuče, ter nam glad ziva na vrata nutar?

A g n j e : Mer je i školnikovo potukla. I oni su prez vsega. To je dost velika kaštiga za nje, ako su zaistinu kaštige zasluzni.

L u c a : Ja s tim nisam smirom! . . . Zač je on mene, poštnu ženu i gospodaricu nazval čvaljom (klandrom), kad sam mu lani pregovorila, da je krivo zapisal va testament zadnju volju mojega pokojnoga oca . . . Oni su morali meni već ostavit, neg ča tote nutri stoji . . .

M a r i c a : Aha! Ter odanle puše vetar! . . . I sad bi vi nje posadili na ulicu. No da budete znali, mi ne damo našega gospodina školnika! . . . Pak u tom čedu imat i naš gospodin ku rič.

L u c a : Gospodin nimadu ovde ništ govorit! Mi plaćamo školnike! Ter je i mi vrzemo i zvrzemo, pak basta! (Otide ljuto.)

A g n j e : Hodmo, žene, i mi . . . Doba je da naložimo pod obed. (Projdu na livo gledajući plašljivo na školnikov stan.)

M a r i c a : A kamo ćeš ti, Julka?

J u l k a : Moram k Židovu va lodnu po sol.

P a v i c a : Idemo i mi s tobom . . . Ali ča će se nek danas još ovde godat? (Divojke oídu.)

3. prizor

Joško, kasnije Anka

J o š k o : (Dojde s desna, gleda na školničiju, pak se počne pred stanom simo-tamo šetati fučkajući kakovu jačku. Kasnije otpre malo vrata na stanu i više muklin glasom nutar) Anka! Anka! (Po tom ide opet gori-doli.)

A n k a : (Otpre plaho vrata, ogleda se naokolo, kad začbličí Jošku.) Ah, si to ti, Joško?

J o š k o : Da! Hodider mrvu bliže! . . . Pak se sedimo simo na klupčicu. (Zame Anku za ruku ter ju posadi uza se na klup.) Anka, bud se ne srdiš, ča čer na večer nis' došal? . . . Znaš, po takovoj strahóci vsejedno nisam mogal . . . Ti naši doma su celu noć nek zdvajali ter jaukali.

A n k a : Tako je bilo i kod nas . . . Naša majka su s počtetka nek sidili za stotom kot s kamena, da im nisam skoro poznala lica. I večeru su nam zabili dat. Kašnje pak su se počeli trest kot va zimljici i plakat, ali tako strašno plakat kot najgušća godina. Jaukali su, da su sada ne samo naši lapti pustí, nego da je propalo i lukno, ar gdo nam more ča dat, kad je već od pol hatara potučeno.

J o š k o : A gospodin školnik?

A n k a : Naš otac? Oni su — kot obično kad je ča muči — prekrizili ruke na prsih i bižali škurimi očima simo-tamo po hiži. Katkada su postali i tolihi majku. Nazadnje su se majka vsejedno malo utišili. I sada su oni počeli tolit oca, ar je bilo vidit, da se oni, naimo otac, još čega boju, još čega strašnijega, neg je bila čerašnja tuča. Ter su nam rekli, neka se pokleknemo pred Raspetoga i molimo . . . Oni su i danas još jako nemirni, i nek hitaju oči simo-tamo kot prestrašeni jelen, a da su oni vsenek vrlo srčeni. S toga je i mene jako strah, a ne znam ni sama od čega.

J o š k o : Zato sam i došal ja simo, Ančica, da budem danas uza te, uz vas . . .

A n k a : Zaištinu? . . . Da, pak prije, neg si ti simo došal, stale su ovde neke žene pred našim stanom ter se pominale i vikale nešto. Ali ja nisam razumila ča govoru . . . Recider, Joško, ča je danas va selu? Podjedno je čut, da ovde i onde ljudi nešto kriču.

J o š k o : (Gladi Anku po ruki.) Ali ništ zvanarednoga, ništ osebujnega, Ančica . . . Nek znaš, ljudi su danas jako tužni i mrvu razdraženi . . . Ta čerašnja tuča . . .

A n k a : Da, ali naš sluga je bil prošal mimo krčme pak veli, da je onde velika buka; da muži viču, još i stakalje lamlju.

J o š k o : E, to nek kovač napravlja takovu larmu, pak neki njegovi tovaruši-žganari . . . Ali i moj otac i stric su prošli tamo. Čedu oni red načinit!

A n k a : Vsejedno! . . . Zač ravno danas ta vika i buka po celom selu? A naš otac doma vaječno poslušuju van na ulicu i njeve obrve se vse škurije stišću skupa . . . Tomu mera bit kakov osebujan razlog.

J o š k o : (Zbunjen) . . . Pravoda . . . Ili bolje rečeno . . . E, to hte bit kakovi muški posli, Anka moja.

A n k a : (Pogleda mu u oči.) Ne! . . . Ti nešto skrivaš pred manom, Joško!

J o š k o : (Upre oči doli.) Ja? . . . Ne! . . . Duše mi! . . . Ja nimam, ča bih skrival pred tobom, Ančica . . . Znaš, da sam bil uvek iskren prema tebi.

A n k a : Pak si i sam rekai tolič, da si zato došal, da budeš danas uza me, je li?

J o š k o : Da, i zato . . . Ali i zbog čega drugoga, nebere! (Opet veselo digne oči na Anku.) Slusaj samo! . . . Kanil sam te pitat, Ančica, da li si mi jur našila on rupčac, koga si mi bila obćala za kiritof.

A n k a : (Takaj radosno.) O, još ne! . . . Još nis' potpuno gotova s njim . . . Ali do kiritofa će bit.

J o š k o : (Veselo uzbunjen.) Je li? . . . Kušujem ti jur unajper te marljive bele ručice . . . A gospa školnikovica, — su jur vidili ta rupčac?

A n k a : Naša majka? Da, vidili su ga ki-to dan, kako ga našivam.

J o š k o : Pak?

A n k a : No, ništ nisu rekli . . . Samo kot kad bi se bili malo namudrili.

J o š k o : A gospodin školnik?

A n k a : (Veselo se nasmije.) Hihhi! . . . Znaš, kako su bili čer šalni, kad sam je prošila, da li smiš k nam dojt. Tako dobre volje je još nis' vidila . . . Ali nazadnje . . .

J o š k o : Nazadnje? . . .

A n k a : Nazadnje su mi nešto rekli, pak jako ozbiljno, ča se tebe tiče.

J o š k o : Mene? No, povi mi, friško, ljuto, ar će me raštit!

A n k a : (Grozi mu se s prstom.) A da ne smiš bit zločest prema meni, ar da će se onda i va njevoj duši zaškurit.

J o š k o : Tako su rekli? . . . No, ne boj se, draga moja . . . Ja ću te čuvat kot cesar svoju zlatu korunu. Ali vsakomu

drugomu, ki te se dotakne, ako nek i s malim prstom ... (Vani je čut s daleka larmu. — Anka i Joško dignu glavave i pogledaju jedan drugoga.)

Joško: A sad mi još na brzi pošušljaj, mala Ančica, ča ćeš mi k letu za Vazam, za črljeno jaje?

Anka: Ne! To ti danas još ne ču uvadit.

Joško: (Moleći se.) Noooo! ... Mer mi ne moraš veljek vsega reć. Nek napikni mrvu.

Anka: Ne marim, kad znaš tako lipo prosit ... Tako: to će bit jedan pantljin za svetačnu krljaču, lipo narozljan, — črljeno, belo, plavo. Pak — (Vanjska buka došla je jur do vrat. Anka se skoči puna straha.) Ča j'vo, Joško? ... Ča je za larmu? ... Ovi idu k nam! ... Ja se bojim! ... Hodi s manom nutar!

Joško: (Takaj na nogah.) Idem, idem, duša! (Ide za njom mrkim pogledom u stran.)

4. prizor

Pivac kovač, muži, ditići, kasnije Joško

Pivac (obličen po kovačku, sajav i železnim batom u ruki.)

1. 2. 3. 4. **muži** (opravni po starohrvatsku, jedni u belih gaćah, košuljah i prslukih, prez špenzara, drugi u hlačah. Neki od njih nosu baljuge u ruki; vsim je poznat, da su napiti.)

1. 2. **ditići** (opravni po staroj hrvatskoj junačkoj nošnji.)

Pivac i 1. 2. 3. 4. muži (narinu s liva na vrata nutar s velikom bukom.)

1. 2. **ditići** (sleđu malo za njimi, postavu se malo kraj od muži i smiraju podrugljivo njihovo vladanje.)

Pivac: (Mašući batom.) Na mestu smo, tovaruši !!!! A sada nek vsi simo okolo mene! ... Pak ćemo navalit nutar i skadit toga grišnika s njegove gospodske kuće. A enda van s njim iz sela!

1. 2. 3. 4. **muži**: Tako je! Van s njim! (Rivaju se za kovačom.)

Pivac (približi se vratom školničije.)

Joško: (Razbuši s nutra vrata, postavi se raskoračen med podboje, u ruki mu balta ili sikirica, gromkin glasom.) Stoj! Na vrata ne će nigdo živ nutar!

Pivac: (Capne presenečeno najzad.) Oho! ... (Kasnije podrugljivo) A čiji si ti, dečko?

Joško: Ča pitate? Mer znate mojega oca.

Pivac: A gdo te j' postavil simo, preda va vrata, ha?

Joško: Pravda Božja! Da branim nekrive ljude ... A sada ja pitam vas: Ča kanite ovde?

Pivac: Hm, glejder ga! Kako nas ispituje ... Kot da je on žandarski stražmeštar! ... Ali da znaš, ti gordi čuvar gospode: Nešto bi se rado pominali s tim, tamo nutri. (Kaže batom na školničiju.)

Joško: S gospodinom školnikom, ste kanili reć, je li? ... Pak ovako naoružani?

Pivac: No da!

Joško: Onda znate ča, tetac Vide? Pojte najprije domom pak taknite glavu va škaf vode, da vam se ta špiritus skadi iz nje, a potom se lipo umite od vaših saji, ublicite va svetačnu pratež, a na ruke bele rukavice, i tako dojdite simo ... Onda ču vas znamda nutar pustit!

1. 2. **ditići** (smiju se.)

Pivac: (K mužem.) Ste ga čuli, muži? Toga golobradoga zmaja pred vratu!

1. **muž**: A čemu ti ta bat va ruki, Vide?

2. **muž**: Udri ga malo po tom gizdavom nosu!

3. **muž**: Ne po nosu, po bući! Da mu umekne!

4. **muž**: Kraj s toga praga, ti kmećska duša, ti!

Joško: Hvala Bogu, nisam ja ničiji kmet ... Nego vi ste kmeti samoga zaloga!

P i v a c : (Srdito.) Ali sad nam je jur dost ove šalamije! (Navali s batom na Jošku.) Odstupi, ar ću te razmeždžijt na palačinku!

J o š k o : (Takaj digne sikiricu.) A vi ćete si moć veljek vaše mozdjane va šaki nosit domom!

1. 2. 3. 4. m u ž i (grozu se Joški s batunjami.)

1. d i t i ć : Joško, nek drž' se!

2. d i t i ć : Ne boj se! I mi smo još ovde!

P i v a c : (Odstupi od Joške i obrne se ditićem.) A gdo je vas simo zval, vi vražji sini, vi! . . .

1. 2. d i t i ć i (gromko se nasmiju.)

P i v a c : (Opet k Joški.) No, ćeš li z dobra od tih vrat, ili nećeš?

J o š k o : Nij mi nitii na kraj pamati! (Zame dva kraje sikirice u obadv ruke i tako drži lagano (ležerno) pred svojimi prsi.)

P i v a c : Ter se seguraš suprotstavit celomu selu?

J o š k o : Vi niste celo selo . . . Pak, ako dojde i celo selo, i onda ne dam . . .

P i v a c : (Cereći se mrazno) . . . svoje drage, ha? Na go-spicu si hitil oko, he! Nase divojke s njevimi žuljavimi rukami su ti prečemerne!

J o š k o : (Ljut, zgrabi opet sikiru u desnu ruku i zamaše s njom.) Ali sada ja velim, da je dost, ar će se nesrića stat! . . . Grnajte se domom, vi, vi uzor-oci, vi mustari, i učite vašu dicu poštovat svoje prepostavne! . . . A vi, uzerani kovač, tucite s vašim batom po nakovu, a ne po sreću poštenih ljudi!

1. 2. 3. 4. m u ž i : (Grozu se i viču.) Ubij ga! Doli s njim!

5. p r i z o r

Bivši pak sudac i dva viječniki

S e l s k i s u d a c (opravan po svetačnu stupu s desna nutar.)

1. 2. v i j e ć n i k i (dojdu sa sucem, takaj svetačno opravni.)

S u d a c : (Oštro.) Ča je ovde za stoku i buku? Ča ćete pred ovim stanom?

P i v a c (neugodno dirnut previja se.)

1. 2. 3. 4. m u ž i (povlaču se presenećeno najzad.)

P i v a c : A nek školnikom smo se kanili nešto malo porazgovorit . . .

S u d a c : A ta bat va tvojoj ruki?

P i v a c : S njim sam kanil nek potvrdit svoje riči.

S u d a c : Vide, to je posal nas prepostavnih, da se školnikom razgovaramo. Zato smo i došli . . . A vi glejte, da se zgubite odavljie!

P i v a c : (Suprotstavi se.) A mi ne ćemo, ter ne ćemo ni koraka s ovoga mesta, doklegod ne čujemo, ča je praveca odlučila.

1. 2. 3. 4. m u ž i : Tako je! I mi kanimo znat!

S u d a c : (Blaže.) Onda tako čekte malo. Odmah smo opet najzad.

1. v i j e ć n i k : (Nasmiši se.) Bit ćete zadovoljni!

S u d a c : (K Joški.) A ti ovde s tom sikinom?

J o š k o : Čuvam vrata protiv zločestih ljudi!

S u d a c : Odstupi! Va ime zakona!

J o š k o (povuče se muče nutar u stan.)

S u d a c i v i j e ć n i k i (idu za Joškom nutar.)

P i v a c : Hej, dićaki, bit će sada veselja tamo nutri! . . . A da bude ono još veće, hajdi pak zapevajmo jednu!!!
Ku ćemo si?

1. m u ž : Najzgodnija bi bila sada ona od školnikov, ča ne?

P i v a c : Da vidiš, ta paše! (Zapeva a muži za njim „jačku od hrvatskih školnikov“, Kurelac 586. Vidi u prilogu)

S u d a c i v i j e ć n i k i (stupu iz stana.)

P i v a c : (K sucu.) No, kako glasi odluka pravice? Ča ste školniku rekli?

S u d a c : Školnik je prekršil svoju dužnost, kad nij za dobe zvonil na tuču. Zato je zvrgnut iz školničije, s liježničva i svih drugih časti.

P i v a c : Pak dalje?

S u d a c : On mora u roku od četrdeset osam uri, a to je do prikazutra napodne, ostaviti stan i selo, sa svim svojim glibljivim imanjem i dugovanjem.

P i v a c i m u ž i : Bravo! Tako je pravično! . . . Živila naša pravica!

2. v i j e ć n i k : A na Petrovu će se odibirat drugi školnik.

P i v a c : Hej, onda će se opet pit!

S u d a c i v i j e ć n i k i (otidu dostojanstveno najper na liva vrata van.)

P i v a c i m u ž i (brodu se za njimi vičući veselo.)

1. d i t i ć : (Podrugljivo.) I to se zove pravica! . . . Hahari su oni, ne čuvari pravice.

2. d i t i ć : Da, pravo imaš! . . . Škoda za 'voga našega školnika. Oni su ti bili jačkar, da ga nij do Požona . . . A zvana toga i spametani čovik, učan muž, pravi bogodani peljač celoga sela . . . Ja je milujem . . . Ali ča ćeš reć k Joški?

1. d i t i ć : Pokazal je, da je junak od kremena. K letu ćemo si ga odibrat našim junačkim starešinom.

2. d i t i ć : I ja sam zato! (Otidu na desno.)

6. p r i z o r

Joško, Anka

J o š k o (pelja tužan Anku za ruku iz stana i posadi uza se na klup.)

A n k a : (Zruši se Joški na ramen zdvojno plačuć.) Ah, Joško, mili moj! Sad je naša srića propala!

J o š k o : (Teško uzdahne.) Da, a još nij bila zaspravlje ni procvala. (Gleda časak škuro preda se pak opet zdahne): Hej, kad bih ja nek mogal bić jedan dan gospodar ovoga sela, vse bi se bilo drugačije svršilo. Ali ovako je opet

nazloba obladala . . . Da, nazloba i prazneverje . . . (Dalje preda se.) Kako je smišno na ovoj zemaljskoj kuglji . . . Još pred kratkim časom je simo, na 'vu klup sunce svitilo, a i sada svitii, to isto sunce nebesko, i još je sada zizma drugi svit . . . Da! . . . Ili se j' ov svit obrnul na drugu stran, ili se j' va meni vse obrnulo . . . (K Anki) Čujješ, Ančica? Je to bilo danas ili čera ili pred sto leti, da si mi ti za kiritoč svilni rupčac obećala? . . . Ar ja već nit ne pametim toga . . . Samo to pametim, da sam mu se neizmerno veselil . . . No, sad sam i ta rupčac zgubil . . .

A n k a : (Digne glavu od Joškinoga ramena pak će nužno, zaljubljeno.) Ništ zato, dragi! . . . Ali ja sam našla tebe!

J o š k o : (Začudjeno.) Kako to misliš?

A n k a : Evo, kako! . . . Sad ću ti očitovat . . . Do danas sam mislila, da se ti nek rado s manom pominkaš ter šališ, i to je vse. Ali kad si se to s tom sikirom postavil pred vrata — — ar bud si se nek zbog mene postavil tamo?

J o š k o : Bome, samo zbog tebe, ljubica moja! . . . To je dobro opazil još i ta pijani kováč.

A n k a : . . . i stavil svoju glavu za me, onda sam stoprv znala, da su naša srca jedno. A kad su dvoja srca jedno, Joško moj, onda ih — veli jedna stara jačka — ni naj-tvrdji malinski kamen ne more razdrobit.

J o š k o : (Veselo popade Anku za ruku.) Ej, dušica moja, vsejedno ste vi ženske katkada čuda mudrije od nas, muži . . . To će bit odanle, ča mi muži mislimo glavom, a vi sream . . . I Bog te blagoslovil za tu tvoju mudrost! Ar sada mi je jur opet čisto drugačije okol srca . . . Opet bih rado poskočil i zajučil! Ču, Ančice? (Jači pesmu: Oj djevojko djevojčice.)

A n k a : (Ozbiljno.) Ne, Joško! Neka dalje! Nesrića je vsejedno ovde, i ona se ne da preminit . . . Mi moramo prikazutra projt iz sela. (Tiho zaplače u rubac.)

J o š k o : (Strastveno.) A ja ću pojt s vami!

A n k a : (Ispod rupca turobno.) Kako ćeš s nami, kad i samim ne znamo još, kude ćemo . . . Moj otac ne bi dopustili.

J o š k o : (Opet tužno.) To je istina . . . Pak i naši me ne bi pušćali . . . Ali šta ćemo onda? Povi mi, Anka!

A n k a : Ja ne znam ništa. Izmisli si sada ti šta!

J o š k o : (Promišljava časak, nazadnije će živo.) Ha! . . . Jur sam si izmisli!

A n k a : No!

J o š k o : Kako si ti sada stara, Ančica?

A n k a : Na protulice sam bila sedamnaest.

J o š k o : Onda ćeš bit za šest let dvajset i tri, bud?

A n k a : Da! Ali šta to vse znači?

J o š k o : Ja ću se prijaviti cesarskoj vojsci!

A n k a : (Prestrašeno.) Na šest let?!!! Neka, dragi Joško, za Boga miloga!

J o š k o : Moram, Ančica! Čuješ? Moram! . . . Ar vidiš, s vami ne smim, a opet ovdje živiti, va ovom selu, ne moram . . . I kako bih mogao podnositi, da idem vsaki dan mimo ovoga vašega tuznoga stana, a tebe nij nutri . . . Ne, Anka! Neka mi naložit takove pokore!

A n k a : Ali šest punih let! To je strašno dugo! Cela vovečnost za me.

J o š k o : Vsejedno moram . . . Ar glej: Dokle ja budem na vojski, ćedu se moje sestre lipo poudavat, a moj stariji brat oženit. Onda morem i ja dojt po te! . . . I dojt ću, golubica moja, ako veljek budete nankraj hrvatskoga svijeta.

A n k a : (Turobno.) Ali Joško, ti moreš stradat na vojski. Moreš past va boju.

J o š k o : Ne boj se, duša, sad već neće bit boja. Četrdeset osmoga i devetoga su se naši dost natukli i navojevali . . . Sad hte opet dugo vrime mirovat, ćeš vidit!

A n k a : A Burkuši? . . . Moj otac su povidali, da se buna proti našemu cesaru.

J o š k o : E, ča! Burkuše hte naši na jedno ručenje požeřat!

A n k a : Pak ti se moreš na vojski, va onih lipih varoših, i va ku drugu zagledat . . .

J o š k o : Nimaj straha, duša moja! Prije ću si isključivat obadvoje oči, neg je na ku drugu hitim.

A n k a : Junačka vernost je kot jutarnja rosa.

J o š k o : Ali moja je stalna kot hrvatska lipa.

A n k a : Vsejedno, Joško, ja te ne pustim . . . Kad bih se nek smila s vašim ocem pominat! (Tibo zaklače.) Ah, kade ćemo nek bit u nedilju va se dob? . . . Na čija ramena ću si onda nagibat svoju tužnu glavu? . . . Ali kad bih znala, mili moj, da si ti doma, kod oca i majke, va ovom selu, mogla bih doletit va duhu k tebi ter ti se istužit. I laglje bi mi bilo . . . Ali ako projdeš, kude će te po svitu moje srce iskat?

J o š k o : (Zame ju za ruku, teškim uzdahom.) Ne marim dakle, Anka moja. Tebi za ljubav oštat ću doma . . . Odavlje ću znamda i laglje slijedit vaše tužne korake, ke ćete prikzutra počet. Ali mar kamo vas sudbina odnese, zlato moje, jednoć će dojt vrime, kad ću se postaviti na vaša vrata, da te sobem zamem.

7. prizor

Bivši, Roza, Jelica, Mirko, Ginić

R o z a (stupi plačuć van, na desnoj ruki joj Mirko, na lijevoj Jelica, Ginić za njimi.)

A n k a : (Čim zaoblíči majku, skoči s klupi ter joj se hiti plačuć za vrat.) Majka moja!

J o š k o (ostane stojeć uz klup.)

R o z a : (Hitu se kot slomljena na klup i grleči svoju dicu jauče.) Dica moja! . . . Dragaa moja dičica! (Vsi četiri tiho plaču.)

G i n i c : (Ide k Joški ter mu muški stisne desnico.) Hvala ti, Joško, na obrambi, ku si nam u ovoj teškoj uri pružil! . . . Zaištinu, junački si se držal! Da tebe nij, ne znam, kakova nesreća bi nam se bila još dogodila. Ar danas kot da su ove moje mirne ovce vse podivljale. Samo nekoliko su uzdržali triznu glavu . . . Povi tvojemu ocu i rodbini, da vse još jednoč i zadnji put pozdravljam ter im od sreća hvalim, ča su nas tako hrabreno branili pred selom, premda to već ništa nij hasnilo . . . Mi smo prognani iz sela — — I danas još ne znam, kade će bit naš novi dom. Ali ti, sinko, ti imaš vsagdar pristup k njemu. Tebi će bit naš stan uvek otvoren. I kad jednoč dojdeš, moreš si iz njega odnesti, ča ti je sreću najdraže.

J o š k o : (Ganučem.) Hvalim vam, gospodine školniče, s iskrenoga sreća. Ovu vašu rič ču si zapamenit! . . . A sada mi dopustite da idem.

G i n i c : Dobro! Ali zutra skoči još jednoč k nam!

J o š k o : Hoću, gospodine školniče. S Bogom! (Otiđe)

G i n i c : S Bogom!

A n k a : Do vidjenja, Joško!

G i n i c : (Prekriži ruke na prsa ter se tako simo-tamo šeće. Kasnije se pri razgovoru sa ženom nasloni na podboje vrat.)

R o z a : (Zdvojno.) Otac, ča ćemo sada? Kude ćemo?

G i n i c : Još se nisam domislil . . . Če nas peljat dobri Bog, on isti, ki je i Židovom kazal put kroz pustinu.

R o z a : Ah, kako je nek mogal ovako nemilosrdno po nam udrit? . . . Čim smo si to zasluzili? Ča smo mu za krivili? . . . Ni si li ti prik dvajset let dugo služil verno va erikvi? Koliko svič si našgal na oltarih! . . . Koliko lipih jačak si speval Bogu na diku! . . . Koliko si se na-

mučil s timi zvoni, danom i noćom! A sada su nam oni donesli ovu groznu sudbinu . . .

G i n i c : Žena, ne karaj se s Bogom. Nij on uzrok ovomu. Ljudi su krivi.

R o z a : Da, pravo imaš! Ljudi i nek ljudi! . . . Kako su premimli dlaku čez jedan dan . . . Još i te moje susode, kim su uvek nek onako kapale slatke riči iz ust, kad su s manom govorile, danas su kot ljute kače — gledala sam je čez oblok — kot ljute kače pasikale s jeziki na naš stan . . . Pak i ti tvoji muži i dobri tovaruši, s kimi si sidil tolikokrat za stolom pri vinu ter im placal i zabavljaj se s njimi kot brat s braćom . . . A i ovi prepovstavnji, ki su uvek poslušali na te kot na proroka, i ke si izvikal iz sto i sto nepriljik, oni vsi — vsi su tebe danas zavrgli i zvrgli, prez ijedne riči pomilovanja — —

G i n i c : (Uzdahne.) Hja znaš, Roza, tako je vsenek bilo na svitu: Danas je još slavu i dizu visoko na stolu, a zutra ti jur otrgnu stolac i posadu na tla. Nismo mi ni prvi, ki su morali ovo gorko skusit, a ni ti smo zadnji.

R o z a : (Ponovo zaplače.) O, ali ča će bit s ovom našom dicom? Čim ćemo je prehranit? Kako oskrbit?

J e l i c a : Mir dajte, majka! Ja ču pojt služit pak ču vam hitit na Mrtinju čuda dukatov donest.

M i r k o : A ja ču se kakovu meštriju izučit . . . I onda, kad nastanem svoj gospodar pak budem imal lip stan, ćete dojt vsi k meni.

R o z a : I to još! Ne, ne! Ja vas ne dam, dica moja! . . . Vi ne smite sada od mene, nit stopa! (Objami dicu.)

G i n i c : Roza! Dica! Neka bude sada dosta jaukanja. Hodmo nutar va stan, da spravimo vse na selenje i putovanje. (Ide prvi nutar.)

R o z a : O, da bi nek ove dvi noći minule! One hte bit žuke! . . . Najstrašnije va celom mojem žitku! (Ide za mužem.)

A n k a , J e l i c a , M i r k o (sledu za materom).

Zastor

III. Čin

Vrime: sedam let kasnije

(Pozornica: Selska krčma s vrata na lijevo i desno, na sredini stol s nekoliko stolica.)

1. prizor

Krčmar, Ginić

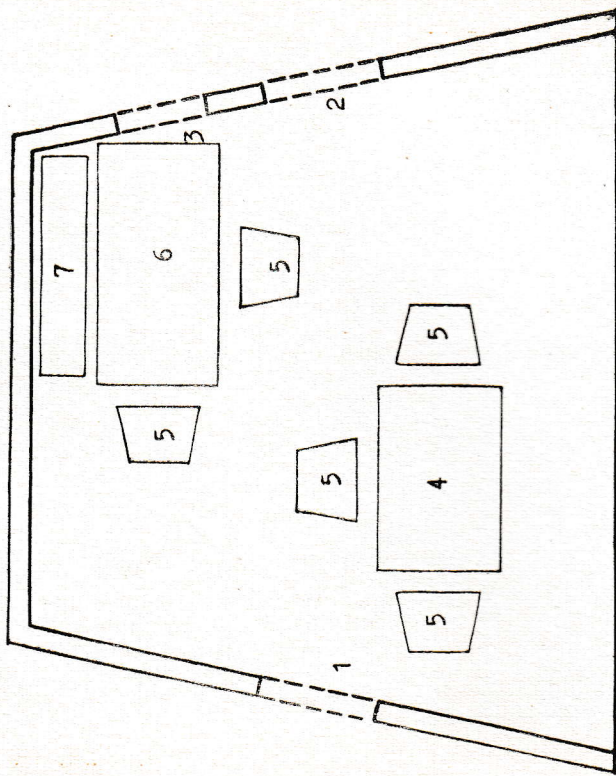
Krčmar (muž sridnje dobe, opravan po krčmarsku stidi s Ginićem za stolom.)

Ginić (vrlo postaran, bolesnoga, sušičavoga izgleda, u prenošenoj staroj prateži, rupcem za vratom, stidi za stolom nasuprot krčmara, pred njim staklo vina od 3 do, a koga se pri razgovoru parput napije.)

Krčmar: Ter od čega je zapravo lani vaša žena, gospođe školnikovica umrla?

Ginić: (Govori mučno, hrapavim glasom, od časa do časa ga strese silan kašalj.) Nij gažila ona nikad kakovo bolje stii va sebi, premda su doktori jednoč ovo a drugoč ono nahajali va njoj . . . Bila je od zdravoga seljačkoga korena, uvek krepka kot kremen, a delovna i marljiva kot nijedna žena va celom željarskom kraju . . . Ginića je sirota, a nazadnje i poginula samo od toga, ča se ja već nikada nisam znal nasmišit na nju kot prije, niti joj reč kakovu lipu, ljubeznu rič . . . Pak kako bih i mogal, kad mi je duša do vrha puna jada i gorakoče; kad mi se odu ra ov vas svit i žitak na njem. (Mučno kašlja.)

Krčmar: Ali oprostite mi, gospodine školotče, ako vas se ufam pitat: Kako je moglo do toga dojt, da ste tako zahitili sebe, i toliko se podali tugl, kad ste bili vucnek

1 = vrata u piv-
nicu
2 = ulična vrata
3 = prozor

4 = stol
5 = stolci
6 = krčmarski stol
7 = klup

tako hrabren i tvrd človek . . . Niti vas je bila ona ne-
srča stomla.

G i n i c : A odaklje ti to znaš, kakov sam ja prijje bil?

K r č m a r : Povidali su mi ljudi s onoga vašega kraja . . .
Znate, da mi konjari, zgora i zdola Sambotela večkrat
skupadotjemo na sajmih u Samboteli, Kermendeli pak i
Šoproni. Pak kako je jur pri takovih prilikah, onde se ne
samo od konji razgovaramo, nego i od ljudi.

G i n i c : Da, da! Ti vaši razgovori po sajmih! Oni su i
meni zakrenuli vrat.

K r č m a r : Kako to mislite, gospodine školniče?

G i n i c : Pave, ti si dobar človek. Točiš ne samo vino va-
čaje, nego uljivaš i batrenje va ljude, ako im je to po-
tribno. I kripiš njihovo bolesno srce . . . Zato ću ti sada
ča očitovat, ča nisam povidal još nikomu ovde. (Napije se
željino) . . . Nut, ča si tolić rekao, to je vse istina . . . Ja
sam bil nekada oštar i tvrd človek, kot iz hrastovoga pa-
nja . . . Kad sam htíl ovako va krčmi tropit šakom po
stolu, vse je htílo zamuknut kot va crikvi . . . I nisam
se bojal nikoga, izvan onoga, ki je tamo zgora zvrhu nas
vsih (Digne oči gori.) A takov su bili i moj pokojni otač,
školnik . . . Morebit, da ravno u tom leži uzrok njeve i
moje teške sudbine . . . I ono prognanje sam podnosil
ravnom dušom i vedrim čelom. Ne ću tajat, da mi je gor-
čina strašno stiskala srce . . . Ali kad sam gonil svoje
kravice čez selo van, na kolih s plačućom ženom i di-
com, nisam upiral oči va tla, nego sam pogledal vsako-
mu otvoreno u obraz, i oni su od toga pogleda vsi po
redu skrsnuli za lese . . . Stoprv po tom, stoprv kašnje
se je počelo pred mojimi očima maglit, a čelo mi zam-
račevat. (Napije se.)

K r č m a r : A kade ste prebavili one prve dane posle iza-
gnanja?

G i n i c : Ne samo dane, Pave, nego tajedne i cele miseeee:
kod svoje sestre, ka je bila udana u jednom susedskom

selu, imala s mužem lipo gospodarstvo i prostran stan . . .
Ona nas je primila pod krov . . . Ja sam mislil, nek na
kratak čas, ar sam bil — kot školnik-orguljaš i bilježnik
— svistan svoje vridnosti, to je: držal sam, da valjam
nešto; ali sam se kruto provaril . . . Ar kad sam počel
odavljje pisat i razišljat svoje molbe, jednoč na ovu, on-
da na onu općinu, i prositi za namešćenje, — od jednih,
od bližnjih sel, nisam dobil niti odgovora; a druga su
me nek na ričah držala, ar kad je došlo na pravo, onda
su si drugoga odibrala . . . I to je bilo moje prvo razo-
čaranje . . . Prvi udarac po čelu . . . Kad sam pak vidil,
da si zaman rabim pero, a obitelj me vsakim danom vse
čudnije gleda, ubul sam si stare čizme, oblikal nove hla-
če, i onda hajdi po celoj županiji gori-doli . . . Tuketal
sam na farskih i gmajskih vratih, jačil na probu u eri-
kvah, učil u školi, i kude sam nek prošal, vse je bilo
oduševljeno, vse je bilo za me . . . No kad sam po tom
stígal domom, zaman sam čekal na obećane odgovore . . .
Došla je žetva, a da nigde nisam žal; prošla je i trgadba,
a da nigde nisam tregal . . . (Kašlja.)

K r č m a r : A kako to?

G i n i c : Mer sam ti jur spomenul: Krivi su bili kiritofi, a
najvec ti prokleti sajmi. Onde se je rastresalo to moje
„zamudjenje dužnosti“, mnogo ča i dodalo. I kako imadu
zli glasi obično duže noge nego li dobri, ja sam bil vre-
da, — od Kisega do Šoprona pak od Šoprona do Požona
— raskričan kot školnik-zvonar, ki nemarno vrši svoje
posle, zaboravi križat na tuču, i tako prouzrokuje svo-
jemu selu glad i nevolju . . . I zaman su se proti tim
glasom opirali moji brojni prijatelji, farniki i školniki,
zaman i mudriji muži u općinah, moje čelo je bilo jur
zazlamenovano žigom (zlamenkom) Kajna, ki je ubil
brata . . . Ljudi nisu dali, da me općina odibere . . . Ta-
da je, dragi prijatelju, prikriila moju dušu noć zdvojnosti,
a srce mi se ovílo ledom oduravanja prema vsim i vse-
mu, ča na svitu diše i živi . . . (Napije se.)

K r č m a r : A kako ste pak dospili simo doli?

G i n i ć : (Vse ogorčenije.) Je li more pravičan človik prez poštenja žiuit na sviću? . . . Ili je to žitak, kad se moraš, neđužan i nekriv, s očima stalno po zemlji pasti, kot on jadni črv, komu smi vsaki na glavu stat? . . . Takov je bil on čas moj staliž u onom kraju. I zato sam rekao zbogom svojoj varmediji i sakril se ovde kod vas, u malom susedskom selcu, Nadalji.

K r ć m a r : Da, ali ni ovde niste ostali duglje, samo jedno-dvi leta. Zač pak?

G i n i ć : Kad je selo, kako i ti sam znaš, premalo i preubogo, a da uzdrži jednoga školnika s većom obiteljom.

K r ć m a r : I nazadnje ste došli k nam, u Hrastine . . .

G i n i ć : Da, ovo je bil ta brig, to mestance, kade sam konačno odsel, iskreal se iz svoje barke, da započnem nov život . . . Ali nisam imal već moći, da to učinim . . . Pak i kako bih, recidër?! (Vse ljutije.) Kako bih se ja, ki sam bil nekada postavan na svicnjak, da svitim celoj okolici; ki govorim tri žive jezike, pak i latinski, a ako ćeš i ciganski . . . kako bih se ja znal, človiće Božji, shranjat pred svitom va ovoj pastirskoj kućici ovde, kade se niti naravnat ne morem, a da se ne udrim s timenom va sli-men? . . . Kako morem ja s veseljem udarat s prsti po toj staroj, razderanoj škrablji, koj ovde zdživlju „orgulje“, ki sam svoj čas sidil jur na onih silnih orguljah celjanske bazilike i peval ter igral i po vsih drugih shodiščanskih erikvah, pred tisíc ljudi . . . Da, onda je moje ime zvonilo po naših gajih, kot veliki zvon iz čistoga, plemenitoga brunca . . . Onda sam bil gdo! . . . A ča sam sada? Gdo sam ovde? . . . Jedan nepoznati školnik-dotepuh, koga su si ljudi nek zato najeli, da kroz zimu pomalo šlabikuje s njevom dicom pak da im otrpravi pokoj-ne na drugi svić, a u leti neka na koj bentí pase svoje koze . . . I ovde, uz ovakov posal, neka se moja duša okripi? Moji mrtvi kotriigi opet oživu? I da počnem nov žitak? Hahaha! (Smije se glasno, gorko, pri čem ga zdrujuje kašalj, pak ispije staklo do dna ter će kot u deliriju, izvan sebe.) Haha! . . . Hahaha! . . . Smij se, tova-

ruš, s manom! . . . Smijmo se obadva! . . . I fućkajmo zajedno na ov vas svić, i sriću, ka na njem svata! . . . (Nagne se prema krčmaru i uporno smatra u njegova kod se krčmar ne nasmije, udri šakom ljutito po stolu i ča grubno, kikavo.) No, ča je? . . . Ter se nećeš smijati? . . . Kad ti ja zapovidam, ha?

K r ć m a r : (Tare si oči, turobno.) Nij mi do smijta, gospođine školniće . . . A i fućkat si ne znam . . . Hođje tobh se plakal s vami . . . (Uzdahne.) Ali ste ne dala opet va stužili . . . Ej, a ča bih ja dal, kad bi se vi nek jedan jedini put onako malko nasmišit znali . . . Veljak tobh udril najveći i najbolji lagav na čep . . . Verubote li meni?

G i n i ć : (Opet tišje i ozbiljno.) Da, verujem, Pave, da si mi ti iskren prijatelj . . . Ali jedan človik još nian val ljudi, još nij svić . . . A ja ćutim, da bih vsjednou odra vil, kad bi me i drugi ljudi ovako prijatno gledali, i dobro razumili kot ti . . . Ali je li ću to kada doživiti? Ča misliš, Pave? (Ruke podboči na stol, glavu puši u dlanou.)

K r ć m a r : Ufajmo se, gospodine školniće! . . . Ljudi nian vsi zli, kako je vi u svojoj tugi gledate . . . Pak i člavija srea se ne otvaraju na jedamput, nego polako, jedno za drugim, kot i pupnji na šipkovoju rozi.

2. p r i z o r

Ginić, Krčmar, Veva

V e v a : (Mlada žena, obličena u črno.) Dobar dan vam Bog daj!

K r ć m a r : Bog daj, Veva! No, s kakovim poslom si došla k meni?

V e v a : Ja gospodina školnika išćem.

G i n i ć : (Grubo.) Mene? A odaklje si ti?

K r ć m a r : Ona je iz Nadalje.

G i n i ć : Iz Nadalje? Pak ča ćeš onda kod mene?

V e a : (Turobno.) Prosim, gospodine školniče, naš otac su umrli. (Tare si oči rupcem.)

G i n i ć : Pak neka su umrli . . . Ča to meni s puta ide? Ja sam ovdje, u Hrastinah školnik.

V e a : Znam ja to, prosim . . . Ali oni su nam pred svojom smrćom naručili, da je vi zakopate.

G i n i ć : Hm . . . Čudna prošnja! Ča sam je kakovo društvo za pokapanje cele ove okolice?

K r ć m a r : Ali, gospodine školniče, vsejedno, uslišite ju, kad je to bila zadnja želja pokojnoga.

G i n i ć : Pave, ti znaš, kakova muka je za me, posle one moje nesriće, poslušati zvone. Vsaki zvon, osebujno mrtvački, para mi dušu, kot da meni zvonu na pokop . . . A za uže od zvona već uopće nisam popal.

K r ć m a r : Da, razumim . . . Ali ovdje će bit kakov osebujan, diblji razlog, zbog čega su ta čovik mislili ravno na vas . . . Povi, Veva, gospodinu školniku, zač su vaš pokojni otac poslali po nje.

V e a : Kad mi imamo sada madjarskoga školnika. A naš otac su si, kot pravi Hrvat, željili, da se pri njihovom pokopu po našu molu i jači.

G i n i ć : (Naglo, ljutito.) Tako! Ter je opet jedan Hrvat prošal s ovoga svita!! . . . Neka nek idu, vsi po redu! . . . Vsi, do posljednjega! . . . Dokle im ni simena ne ostane na ovoj zemlji! . . . Kad ne cenu svojega! Svoj rod, svoju krv, nego ga isključu, ishitu iz svojega općinstva i pesu va propast! (Kašlja.)

V e a : (Tare si suze.) Ali prosim vas lipo, gospodine školniče, moj otac — Bog im se duši smiluj! — nisu bili takov . . . Oni su jako poštovali gospodina školnika, kad ste bili kod nas.

G i n i ć : (Blaže.) A gdo je bil ta tvoj otac, recider jednoč?

V e a : Crikvenjak Tome im je vse selo govorilo. Mer ste je i vi dobro poznali.

G i n i ć : Crikvenjak Tome, veliš? . . . Da, to je bil pravi muž i duša od čovika. Mi dva smo se uvek lipo slagali.

V e a : (Sede.) Da, i oni su nam, dicit, mnogo povidali od vas, a vsagdar s najvećim poštovanjem. Povidali su nam, kakova nesrića vas je nekrivoga dosegla onde zgora na Hrvatinih, i pri tom povidanju su se htili još i splaknut, da im je glas zastal, toliko je je to ganulo . . . Znali su i vaše jačke vse napamet, one pobožne i svitske-šaljive. I nas su je naučili jačit . . . A prik vas nigdo nij smil ča zazinut pred njimi!

G i n i ć (Ganućem.) Ah, dobri moj Tome!

V e a : Još i pred smrćom su mislili na vas. I glejte, ča su vam poslali: Jednu jačkenu knjigu. (Izmota iz rupca jednu knjigu i pruži Gimiću.) Rekli su mi, da je to jedna jako stara i retka knjiga . . . Na koriceah piše „Duhovna kitića“ od misionara Palkovića. Moj otac su ju sami s vlašćom rukom prepisali iz poderanih starih hartie . . . Ovo neka vam bude zadnji dar od njih, i spominak nevoga iskrenoga preteljstva.

G i n i ć : (Jako ganut pruži Vevi ruku.) Hvalim ti, draga duša, na dobroti. Lipsi i povoljniji dar mi ne bi bila mogla donest . . . Ali još vridnija, nego ova dragocena knjiga, mi je ta bratska ljubav tvojega pokojnoga oca, s kom je objamil dušu jednoga zavrzenoga nesrićnjaka . . . A sada je red na meni, da mu se odužim . . . Poj i povi svojoj rodbini, da ču dojt na pokop, i ako mi i Duh Božji pomore, ispevat ču nad njegovim lesom takovo spricanje, kakovo još nisu čuli va ovoj krajini.

V e a : (Srdačno.) O, kakovo veselje je za nas ovo vaše obecanje!

K r ć m a r : Nut, vidite, gospodine školniče, kako se otpiraju srea oko vas . . . Kako vam opet počne procvitat evecje ljubavi. (Radosno nakraj.) Vidim jur, da će ta moj veliki lagav vsejedno vreda morat na čep!

G i n i ć : Da, dragi moj Pave, ti si uvek nekako najper
čutil ovo protuliće . . . (Digne oči gori, ganućem.) Slava i
hvala tebi, Gospodine Bože, na ovom prvom batrenju!
(Pade s obadvim rukama na stol, glavu položi na ruke,
telo mu drhće kot u plaču.)

K r ć m a r i V e v a (otidu tiho na prstih van.)

3. prizor

G i n i ć , Anka, kasnije krčmar

A n k a : (U črnom ili tannom rupcu, dojde nutar, kad za-
gleda oca naslonjenoga na stol, popašći se k njemu, gladi
ga po glavi, pak će jako srdačno.) **Otać! Dragi otać!**

G i n i ć : (Digne mučno glavu.) Si to ti, Anćica?

A n k a : Da! Ali ča vam je? . . . Vam suze curu.

G i n i ć : Ako mi curu, onda je od toga, ča mi se duša tali.

A n k a : Duša vam se tali? . . . Kako čudno govorite danas.

G i n i ć : Ipak je tako, kćerčica moja. Danas je puknul va
meni led . . . Ona debela ledena kora od sedam mrzlih
zim . . .

A n k a : A kako je došlo do toga, sada najednoč, povite
mi! (Sede uz oca.)

G i n i ć : Nij to nikakova zanimljiva poviđajka za ovako
mlade divojke . . . Samo to se je stalo, da je danas —
po tolikih letih zahćenja i zavřenja — opet progovorila
ljubav mojega naroda. Progovorila je na usta jednoga
živoga i jednoga pokojnoga.

A n k a : (Veselo uzbudjena.) Ah, dragi oće, kakova radost!

G i n i ć : Da, radost je to, mila moja, i veselje duše, kad
smiš ljudem očito va obraz pogledat, a da ne vidiš već
za tim obrazom neprijatelja. Ar dosad sam gledal —
morebit sam si to samo utvaral — ali tako je bilo, da
sam gledal u vsakom človik u svoga neprijatelja, mrzite-
lja . . . I zato mi je bilo tako mračno na ovom svitu.

A n k a : (Tugaljivo.) Ali oće! Pak ja sam bila stalno uz vas!
I nij sam li vam bila uvek dobra?

G i n i ć : (Objami ju oko pasa.) Da, Anćica! Ti si bila vse-
nek moje sunce žarko, ko je grijalo moje uhladjeno srce.
Ali ono mi je nek svitilo i teplilo me, dok sam bil do-
ma, med vami. Čim sam stupil iz stana van, med ljude,
odmah me je opet poljal mlaz smrzi i ljudske mrzije . . .
Ali danas mi je to prošlo.

A n k a : (Tare si suze veselice.) Hvala Gospodinu Bogu! . . .
O, kako bih se mogla jako, neizmerno radovati s vami,
kad bi i moje sunce jednoč prosvitilo . . .

G i n i ć : Ča ti ne piše, tvoj Joško?

A n k a : (Uzdahne.) Piše, piše, lipo i srdačno . . . Ali, otać,
ča su pisma? Ča je ta mrtvi, beli papir prema licu, ko
človik ljubi.

G i n i ć : Da, pravo imаш, kćerka moja . . . Ali ja sam vse-
jedno zahvalan tomu dićaku, da još nij bil došal po te . . .
Ar ča bih ja bil prez tebe? Prez tvoje sladke ditijske
ljubavi, prez tvojea uvek nasmijanoga, uvek vedroga
lica . . . Osebujno pokle nas je mati ostavila . . . A ja
sam joj bil kriv smrti. (Tužno klone glavom.)

A n k a : (Prestrašena.) Ah, prosim vas, mili oće, ne kate se
potvarat grihom, kim niste zagrišili, i ne kate opet rastu-
žit sebe i mene.

G i n i ć : Anka moja, to si opet mudro rekla! . . . Nekamo
na ov blagoslovljeni dan otěčavati srce jedan drugomu.
Nego znaš ča? Zapevaj ti meni jednu, jednu veselu, An-
ćica!

A n k a : Rado bih opet, oće, po tolikih letih! . . . Ali kako
cu na ovakov posni dan kot je današnj, pak ovako sama?

G i n i ć : (Vse živahnije.) Misli na Jošku pak će li grlo od
sebe prepevat?

A n k a : Ali ta će bit tužna . . .

G i n i ć : Ali lipa! . . . Ar človik onda jaći najlipše, kad je
tužan.

A n k a (zapeva jačku Bore moj zeleni)

G i n i ć : Ova je bila zaista turobna. Vsejedno mi je godila duši kot najsladji lijek . . . (Uzbudjeno.) Ah pesme! Pesme su ipak najljepši cvet i najzgovorniji izraz človičje duše . . . Kad sam ja još jačke stvaral, bil sam blaženiji človik! . . . Zapevaj još jednu, Anka!

A n k a : Ne, oče dragi, ne morem! Nego sada ja prosim vas: hodte s manom domom! Bud čete?

G i n i ć : Nemoguće, dušica! . . . Da se ja sada jur ganem s ovoga mesta, kade je danas moja duša općutila zlame-nje ozdravljenja? . . . Ne! Ostanmo još malo! . . . Pavé, kade si!? . . . Donesi mi još staklo vina!

A n k a : (Brani mu, ali dobrovoljno.) Ali mili oče, neka-te! . . . Jelca nas jur dugo čeka doma. Ona će bit ne-mirna.

G i n i ć : Za toliko veće će bit nje veselje, kad pak zagle-da svoga oca ovako izminjenoga . . . Kako će prihatať po-stanu, ta moja mala ptičica?

A n k a : . . . Pak sad hte morat vreda jur i prvi put zvo-nit na Goristanje!

G i n i ć : Na Goristanje, veliš? . . . Ah da, glej, danas je Velika sabota . . . Ali do prošeeije je još dugo . . . Još sunce visoko stoji na nebu.

K r ć m a r : (Postavi staklo vina na stol.) Izvolite, gospodine školniče! (Postavi se u pozadinu, ruke prekrži na prsih i tako smira časak zadovoljnim licem na Ginića i Anku.)

A n k a : Vsejedno, oče! . . . Vani žene jur metu ulicu . . . Va obloke stavljaju sviće . . . Pak i ja imam doma još puno posla.

G i n i ć : No, ne marim, dite, idem veljek s tobom, ako mi još jednu zapevaš! (Napije se.)

A n k a : Ah, ne da mi tužno sree! . . . Ali vam za ljubav . . . (Zapeva jačku „Misliš li kad mili moj“)

K r ć m a r (otide tiho.)

4. p r i z o r

Ginić, Anka, Joško

J o š k o (dok Anka još jači, on otvori vrata krčme pak po-stane na vratih gledajući miljem u Anku. Na gornjoj usnici mu mali mustači, obličien je po svetačnu, vsejedno kot putnik, u desnoj mu ruki bič. Kad Anka otpeva pr-vu kličicu, Joško na istu melodiju peva od vrat dalje: Sje-čaš li se, dragana? . . .)

A n k a (čim Joško zajači, hitro se okrene i vidići Jošku prene se vsa uzbudjena, nasloni s odzad na stol, držeći se s rukami grčevito za stol. Kasnije pretiska obadvi ru-ke na prsa, kot da kani prepričiti, da joj sree iskoči.)

G i n i ć (takaj se digne od stola, kad zagleda došljaka, pak se za časak opet pusti s blaženim smiškom na licu naj-zad u stolac.)

J o š k o : (Kad svrší jačku, hiti bič od sebe, pohitri k Anki i raskrili ruke.) Evo me, duša Anka!

A n k a : (Biži k njemu i prestisne na njegova prsa svoju glavu, ku Joško objami.) Joško, moj Joško! . . . Dragi!

J o š k o : (Polako oslobodi Anku od sebe, ide Giniću ter se postavi preda njega vojačkim držanjem i pruži mu ru-ku.) Zdravi bili, gospodine školniče!

G i n i ć : (Digne se, pruži Joški desnicu a po tom ga srdač-no objami.) Dobro nam došal, sinko!

J o š k o : (U istom vojačkom stavu.) Gospodine školniče, došal sam na vašu rič, da si odnesem iz vašega stana ono, ča je mojemu sreću najdraže . . . Prosim vas, kot oca, dajte mi Anku!

G i n i ć : Zami si ju, sinko! Tvoja je! . . . Sad ti ju jur ra-do prepušćam, kad si čez tolika leta naše nevolje i za-pušćenosti tako verno očuval svoju ljubav k njoj . . . Pak danas i ja, starac, već nisam sam. S manom je još jedno moje dobro dite, pak još mnogo ljubećih sreev . . .

A n k a : (Mili se uz Jošku.) Ali vsejedno, Joško, ti zločesti, kako si nek mogal tolika duga leta va tugi ostavit mene? . . . Ča si vsenek stvaral?

J o š k o : (Veselo.) Hja, znaš, golubica moja, kad prije niko kako nije bilo moguće, da dojdem po te! . . . A da ča sam vsenek stvaral? . . . Najprije sam služil tri leta cesara, dokle su me otac iskupili . . . A onda, onda sam vsako leto ženil i udaval, udaval i ženil svoju braću i sestree, piroval ter nek piroval, a međutim čuda-čuda stugival za tobom, i čekal na našu uru.

A n k a : A sada?

J o š k o : A sada ću te otrimit va naš stan, va moj stan, za gospodaricu i — kraljicu! Onde te još čekaju naš stari otac i majka, s dobrim srecem i raskriljenimi rukami.

A n k a : Ah, kako ćemo bit srićni! (Mili se uz Jošku.)

J o š k o : Da, srićni i blaženi, zlato moje! . . . Ali ja nisam došal simo samo zato, da ča odnesem, nego da i donesem (K Gimiću) vam, gospodine školniče!

G i n i ć : Pak ča bi to bilo, sinko?

J o š k o : Već, nego je zlato i srebro . . . Donesal sam vam najsrdačnije pozdrave i najdoblje kajanje cesoga našega sela, ko vam je, nekrivomu, pred sedmimi leti učinilo toliku krivicu i zadalo toliku tugu. Oni vsi vas danas mojim jezikom prosu za oprošćenje . . . Oni nisu zaboravili vas, svoga negdašnjega peljača, učitelja i slavnoga jačkara. I ne mine dan, da se u selu ne spominja vaše ime.

G i n i ć : (Drhtećim glasom.) Vidiš, sinko, kako je istina, ča sam znal mnogokrat reci svojim drugom-školnikom: Naši ljudi su dobri, prominjlive nemer ali pravične ćudi . . . Ali kako zna i najmirnije, najmarljivije pčelice ča pobludit ter nastane pogibelna buna u košiću, tako zna kakova kriva, nazlobna rič, hićena med ljude, celo selo razjarit i razrovat, i onda ono počini takovu nepravdu, ča mu nij od srea i po duši.

J o š k o : Tako je, gospodine školnice! . . . Ali oprostite, ja još nisam svršil. Još vam imam izručit nalog mojih vršnjakov, vaših bivših učeníkov, ki imadu danas jur takaj rič u prepostavnosti: Oni vsi vas molu i srdačno prosu, da bi se povrnuli k nam najzad!

G i n i ć : (Stane se i pruži ruku Joški velikim ganućem.) Hvalim ti, sinko, od srecal Ova rič ti valja već, neg da si mi celo kraljestvo položil pod noge . . . Ali reci im, tim vrlim mužem, da ne morem. Sada je jur prekasno . . . Ar pogljedter me nek jednoć dobro: Ja već nisam človik, samo ruševina . . . Moje moći su jur istrošene, iščrpljene do kraja; a zvana toga me trapi i plućna bolest . . . Kako bih ja mogal, ovakov kot sam, vršiti svoju službu u onom selu, kade su me poznavali kot muža u najljipših letih i punoći svoje delatnosti . . . Ali zato mi je vašu ponudu vsejedno neizmerno mila. Ona mi je najdragoćeniji dar, koga mi je moglo nebo poslat za Vazam . . . I vidiš, . . . gfej, . . . kako me je . . . ovo . . . veselje . . . zgrabilo (Počne kašljat i trepetat u telu.)

J o š k o i A n k a (popadu hitro Gimića s liva i s desna pod pazuh, i tako ga držu do konca prizora.)

G i n i ć : (Kad se skašlja, nastavi mučnim, ali jakim glasom pogledavši gori.) Ah, Bože vsemogući, da si mi nek ovdan dal doživit! . . . Hvala ti na tolikoj milosrdnosti tvojoj . . . Ar danas si ispruzil svoju desnucu i popal me, zivoga mrtvaca, za ruku pak dignul iz groba ter oživil . . . I zato, hodte sada, dica moja, ter zvonite sa vsimi zvoni na Goristanje! O, kako ću je, te zvone, danas radosno poslušati! . . . I ja idem s vami, da još jednoć, ako i zadnji put u životu, zaorgulam i zajajčim: „Kristuš se je od mrtvih stal!“

Zastor

Konac

JAKA OD ZECA

ZBIRKA M. MERSIĆA

Two staves of musical notation in G major, 2/4 time. The first staff contains the melody and the second staff contains the lyrics.

Po-slu-šaj-fe dra-ga bra-ća! Ka-ko sviš zvir-je za-vra-ća
Da bi je rad on skon-ća-ti, Iz svi-ta zam-lje zib-na-ti.

TUŽBA VINA I PEČENJE

ZBIRKA M. MERSIĆA

Two staves of musical notation in G major, 2/4 time. The first staff contains the melody and the second staff contains the lyrics.

Čul sam da-nas je-dan ve-seš-glas: Da-j' vino na tuž-bu doš-lo
s ti-pom pe-če-rijom. Oni su se tuž-bo-va-ti pri-ti-kom o-vo-mi.

MIRUJ SRCE MOJE!

PETAR PRERADOVIĆ

Two staves of musical notation in G major, 2/4 time. The first staff contains the melody and the second staff contains the lyrics.

Tko-je sr-ce u te dli-nu, da si ta-ko sad ne-mir-no ka-ko pli-cu. u za-
tvo-ru za svi-tom te želja mo-ri. Nij u svi-tu ne-bo tvo-je mir-uj,
mi-ruj, sr-ce mo-je. Nij u svi-tu ne-bo tvo-je, mi-ruj, mi-ruj sr-ce mo-je.

OD HRVATSKIH ŠKOLNIKOV.

ZBIRKA M. MERSIĆA

Two staves of musical notation in G major, 2/4 time. The first staff contains the melody and the second staff contains the lyrics.

Jur je sam ja do-sta po-ti pa-ri-ja sku-sil, da me j' Bog na-zad-rije šer-ni-kom od su-odil
Za-to kad sam ti kor-ku naj-por-da-rij, in-voj-ske šer-nike ar-tu u ka-ra-ti.

OJ DJEVOJKO DJEVOJČICE.

SIROLA, HRVATSKA PIJESMARICA*

Pojave

Oj dje-voj-ko, dje-voj-čiče! An-ko, An-či-ce, du-ša i sn-ce, doj-di
do-me-ne, sje-di kraj-ne-re, doj-di do-me-ne i po - lju-bi-me!

BORE MOJ ZELENI.

ZVUCI SA JADRANA

Bo-re moj zé - lé - ni ki na dvo - ru sto - jis
ka - ži me - ni pra - vo za ko - ga se go - jis?

SJEČAŠ LI SE DRAGANA.

ZVUCI SA JADRANA

Sje-ćaš li se dra-ga - ne kad - smo bi - li ma - li
kad-da smo se ig - ra - li po ze - le - noj tra - vr

I. Jačka od zeca.

1. Poslušajte draga braća — kako svit zvirje zavraća,
Da bi je rad on skončati — Iz svila, zemlje vanzignati.
2. Potom toga zec se boji — da mi on va grni dvoji,
vako tužan govoreći — ah, joj mojoj zečjoj koži!
3. Ča sam jagaru zakrivil — da me išće on po grmlji,
simo-tamo gledajući — mene zeca iskajući.
4. Još me kucak ne zadahne — ko jur pukša na me plahne;
još nisam kueku pri nosi — jur me jagar v torbi nosi.
5. A još mi je onda gorje — kada šelma paor ore,
ter me s otkom on usmakne — da mi rebro s boka frkne.
(Dalje vidi kod Kureleca)

II. Tužba vina i pečenje

1. Čul sam danas jedan vesel glas: — Da j' vino na tužbu došlo
s lipom
pečenjom — Oni su se tužbovali prilikom ovom:
2. Meso j' reklo, kad se je speklo — Ja sam čuda bolje neg ti,
prez mene
j' zaman — Nikomu se pit ne rači, kigod je gladan.
3. Vino veli lipoj pečenji — Ja sam on gost, ki načinja ljude
vesele —
Ki se mene napije, on i tanca velje.
4. Hip, hop hop hop, tancajmo na skok — On toljar, koga za-
tancam, ne će bit
vas svit — Ja mislim, kaj je ov bil, da će ih još bit.

III. Tko je srce u te dirnu (Preradović)

1. Tko je srce u te dirnu, da si tako sad nemirno?
Kako pticu u zatvori, za tobom me želja mori.
[: Nij u svitu nebo tvoje, miruj, miruj, srce moje :]
2. Ne udaraj tako jako, razbit moreš prsi lako!
Prestabe su, izmučene, a da puknu prez koprone.
[: Bile bi sve rane tvoje, miruj, miruj, srce moje :]
3. Ah, stisni se u svom kutu i pregori želju ljutu.
Teple su ti ovde grudi, sebični su vani ljudi.
[: Svaki grije srce svoje, miruj, miruj, srce moje :]

IV. Jačka od hrvatskih školnikov

(Kurelac, 586. jačka, 253. stran)

Jur jesam ja dosta potipanja skusil,
Da me j' Bog nazadnje školnikom odsudil.
Zato kad sam takov, hoću najprdati,
Hrvatske školnike mrvu ukarati . . .

V. Oj djevojko . . .

1. Oj djevojko, djevojčice, Anko, Ančice, dušo i srce!
Dojdi do mene, sjedi kraj mene!
Dojdi do mene i poljubi me!
2. A što sam učinio, Anko, Ančice, i tako dalje.
3. Ako sam te poljubio, Anko, Ančice, i tako dalje.
4. Zato ne će nitko znati, Anko, Ančice . . .
5. Nego zemlja i ja i ti, Anko, Ančice . . .

VI. Bore moj zeleni.

1. Bore moj zeleni, ki na dvoru stojiš,
Kaži meni pravo, za koga se gojiš?

2. Gojiš li se za me, ili za drugoga,
Kaži meni pravo, željo srca moga!
3. Klinčac moj črijeni, ki na vrtu rasteš,
Kaži meni pravo, za koga ti cvateš.
4. Cvateš li ti za me, il za druge mile,
Kaži meni pravo, ar mi srce gine.

VII. Sjecaš li se dragana

1. Sjecaš li se, dragane, kad smo bili mali,
kada smo se igrali po zelenoj travi?
2. Od našega rastianka projdu mnoga leta,
Opet se je sastala naša ljubav sveta.
3. Ne će ti bit, mila, žal, da si me ljubila.
Kad sam k tebi v selo šal, da si me dvorila.
4. Ne ćemo se razdružiti nikad već na svitu,
Blaženi ćemo mi bit, Bog će nam dat sriću.

Ispravak

Anka: Misiš li kad, mili moj, tamo u daljini,
Kako vene cvetak tvojoj ovde u tudjini?

Joško: (Sledu kitice 1—4)